SVEIKINIMAI

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

PASKELBTAS NUOSPRENDIS 1991 M. SAUSIO 13-OSIOS BYLOJE – **Petras Maksimavičius** 4
LAISVAI SAMDOMAS DARBUOTOJAS. KAS JIS? – **Jurgita Stankauskaitė** 6

ŠVIETIMAS

IŠ OLIMPIADOS SUGRĮŽUS – **Viktorija Grigutytė** 8

SPORTAS

PASAULIO LIETUVIŲ TAURĖS KREPŠINIO TURNYRAS – **Darius Valinčius** 9

KULTŪROS BARUOSE

XXVIII VAIKŲ TEATRŲ FESTIVALIS – **Alicija Krakauskienė** 10
LIETUVA SIUNČIA ŽINIĄ VISIEMS PASAULIO VAIKAMS 13
SAGA APIE LIETUVĄ – **Lilija Valatkienė** 17
ETNINIŲ LIETUVIŠKŲ DARŽELIŲ AUGALAI PUNSKO IR SEINŲ VALSČIŲ SODYBOSE. PUNSKAS – **Stasė Dapkūnienė, Vilija Snieškienė, Irma Maciulevičienė** 20

PAPROČIAI

MANO VAIKYSTĖS VELYKOS – **Eugenija Pakutkienė** 14

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

LIETUVOS KUNIGŲ INDĖLIS Į NEPRIKLAUSOMYBĖS KOVAS – **Gintaras Lučinskas** 22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:
Pavasaris (Valdo Žilionio nuotr.)
Punsko pagrindinės mokyklos trečiokų „Laisvalaikio kertelė“ XXVIII vaikų teatrų festivalyje (Alicijos Krakauskienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS
16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. / faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA
Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistas, korektorius Kazys Linka
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius, Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2019-04-10.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita
BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata
Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p. adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.). Skambučio kaina pagal operatoriaus tarifus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Projektą iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas (*7000 eurų parama*).

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

Irena Gasperavičiūtė

Per žiemą pasiilgome gyvybės, todėl nenuostabu, kad džiugina kiekvienas grįžęs gandras ar krykštaujanti gervė, pražydusi žibuoklė ar prasiskleidęs krokas. Bundanti gyvybė teikia vilties, energijos, nors dažnai jos trūksta pavasarį – kai kūnas dar neprisitaikęs prie aktyvesnio gyvenimo, kai šitaip trūksta saulės spindulių.

Pavasaris – dainomis ir poetų posmais gausiausiai apipintas metų laikas. Ir štai jis atėjo! Tad sveikinu su pavasariu, kaitria saule, gera nuotaika ir artėjančiomis šv. Velykomis. Velykos – pati didžiausia šventė, simbolizuojanti prisikėlimą, atgimimą, atsinaujinimą, apsivalymą. Jėzus keliasi iš numirusiųjų, kaip ir visa gamta. Tad linkiu Jums, mieli skaitytojai, kad į savo sielas įsileistume daugiau saulės spindulių ir tyresnio oro, daugiau džiaugsmo ir vilties, dalintumės šypsenomis ne tik su artimaisiais, bet ir atsitiktinai sutiktais žmonėmis.

Šia optimizmo gaidele atiduodame į Jūsų rankas 7 „Aušros“ numerį.

Jame tradicinis prelato E. Putrimo velykinis sveikinimas, E. Pakutkienės užrašytas pasakojimas apie velykinius papročius mūsų krašte. Tačiau labiausiai norėčiau paraginti paskaityti P. Maksimavičiaus straipsnį apie Sausio 13-osios bylos nuosprendį. Autorius pasakoja, kaip baigėsi tiek metų užsitęsusi ir ypač svarbi lietuvių tautai byla, prisimena Lenkijos lietuvių laikyseną anų įvykių akivaizdoje. Nejučiomis imi lyginti šiandienos mūsų bendruomenę su anuometine. Praėjo beveik 30 metų – pasaulis ir mūsų bendruomenė labai pasikeitė: užaugo nauja karta, kuriai norėtųsi palinkėti, kad netektų laikyti Sausio 13-osios egzaminų, bet ir norisi tikėti, kad laisvė išugdys anuometinės brandos visuomenę.

„Tuščias kapas“

„Petras ir tas kitas mokinys nuskubėjo prie kapo... Pasilenkęs jis mato numestas drobules, tačiau į vidų nėjo“ (Jono 20; 4–5) – skaitome Velykų ryto Evangelijoje, kai Kristaus apaštalai nuskubėjo prie kapo ieškoti Jėzaus.

Mes taip pat kasdien ieškome dėmesio, meilės, savigarbos, laimės ar uždarbio, kad išlaikytumėm savo šeimas, kad būtų patogiau bei saugiau gyventi. Ieškome savo tautinės tapatybės, šeimos šaknų, tolimų giminaičių, seniai matytų draugų. Kaip natūralu ieškoti Jėzaus bei tikėjimo prasmės per kitų pavyzdį, maldą, Dievo žodį. Mes neieškome to Dievo, kuris stebuklingai išpildys visus mūsų norus ir troškimus – per Jėzų Kristų mes ieškome to Dievo, kuris tapo vienu iš mūsų ir veda į nenykstantį džiaugsmą, ramybę ir atleidimą.

Šalia visų Velykų švenčių tradicijų raskime laiko dalyvauti Didžiojo Velykų tridienio apeigose, kuriose per liturgiją, Dievo žodį minime Jėzaus kančią, mirtį ant kryžiaus ir Prisikėlimą.

Velykinė džiaugsmo viltis telaimina Jūsų šeimos narius bei bendruomenes, išsisklaidžiusias po visus žemynus!

Pagarbiai Kristuje.
Lietuvos vyskupų konferencijos delegatas
užsienio lietuvių katalikų sielovadai
prelatas Edmundas J. Putrimas

Mieli Tautiečiai,

šv. Velykų rytą Bažnyčios varpai gaudžia prisikėlimą.
Telydi Jūsų žingsnius Velykų džiaugsmas ir Dievo palaima.
Jėzus Kristus – mūsų viltis, Jis prisikėlė.

Tegul į kiekvienus namus ateina ramybė, meilė ir šiluma,
džiaugsmas ir tvirtas tikėjimas.
Toliau dirbkite Bažnyčios ir Tėvynės labui.
Kristus su Jumis. Būkite laimingi.

Vardan Dievo Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios dvasios.

Kun. Alfonsas Jurkevičius

Paskelbtas nuosprendis 1991 m. sausio 13-osios byloje

Petras Maksimavičius

Praėjus beveik 30 metų Vilniaus apygardos teismo kolegija paskelbė nuosprendį baudžiamojoje byloje dėl 1991-ųjų metų sausio mėnesio įvykių. Tų metų sausio 13-osios naktį, sovietų kariniams daliniams šturmuojant Vilniaus televizijos bokštą ir Radijo ir televizijos pastatą, žuvo keturiolika žmonių, 32 sunkiai sužeisti, dar per tūkstantį buvo kitaip sužaloti. Visi 67 kaltinamieji 2019 m. kovo 27 d. pripažinti kaltais.

Daugelis mūsų prisimename to meto įvykius. Jie pakeitė Lietuvos likimą, tačiau taip pat paveikė Lenkijos lietuvių bendruomenę. Vartydami ano meto įvykių kronikas pastebime šio krašto lietuvių susitelkimą ir bendrumą su okupacijai besipriešinančiais Lietuvos piliečiais. Tai nebuvo vien spoksojimas į televizorių ekranus. Tai buvo konkretūs veiksmai, kurių ėmėsi Seinuose, Punske, Suvalkuose ir kitur Lenkijoje gyvenantys lietuviai: piketai prie Rusijos ambasados, peticijos, laiškas JAV prezidentui... Drįsčiau sakyti, kad tai buvo stiprios ir atkaklios bendruomenės balsas. Apie tai parašysiu vėliau. Grįžkime prie neseniai paskelbto Vilniaus teismo nuosprendžio.

Kaip jau minėjau, kovo 27 d. Vilniuje paskelbtas istorinis teismo sprendimas, kuris parodo, jog Lietuvos valstybė neužmiršo savo gynėjų ir įvardijo bent dalį tų, kurie 1991 m. bandė įvykdyti karinį perversmą. Žinoma, galima diskutuoti, kodėl taip ilgai šis tyrimas užtruko. Matyt, neklysta tie, kas sako, jog Rusija ir jos tarnybos dėjo daug pastangų, kad tyrimas būtų stabdomas arba niekada nesibaigtų. Tikriausiai teisūs taip pat tie, kas sako, jog jaunajai, vidinių politinių konfliktų draskomai ir iš išorės įtakojamai valstybei buvo sudėtinga šį tyrimą vykdyti. Nebuvo nei patirties, nei pakankamų galių išreikalauti teisinės pagalbos iš kitų, ypač priešiškai nusiteikusių valstybių. Tačiau buvo ir laimėjimų. Vienas jų – gebėjimas iš Maskvos parsivežti daug su šia byla susijusių reikšmingų dokumentų. Kitas – Lietuvos specialiųjų tarnybų sėkmingos operacijos. Vienos jų metu Baltarusijoje buvo sučiuptas ir slapčia, paprastu automobiliu į Lietuva pargabentas vienas iš Sausio 13-osios įvykių organizatorių M. Burokevičius.

Vis dėl to, daug metų sunkiai sekėsi tirti šią bylą. Apmaudžiai elgėsi ir kai kurios sąjungininkės, Europos Sąjungos valstybės, kurios atsisakydavo Lietuvai išduoti jos teisėsaugos institucijų ieškomus Sausio 13-osios įvykių organizatorius. Nepaisant to, 2019 m. pradžioje pasiektas svarbus sprendimas. Jis svarbus ne tik istorine prasme. Ano meto įvykių aukų artimieji ilgai laukė teisinio įvertinimo. Teismo sprendimas stiprina Lietuvos valstybingumą. Jis svarbus ir tarptautine prasme, kadangi tarptautinei bendruomenei rodo aiškią ir nuoseklią Lietuvos poziciją, kaip vertinami praeities įvykiai ir kokiomis vertybėmis Lietuva vadovausis ateityje. Tai ypač svarbu, kai prisimename panašaus pobūdžio įvykius kitose šalyse, kai daug didesnės ir stipresnės valstybės nesugebėjo pasipriešinti išorės įtakai ir pradėtų tyrimų niekada nebaigė.

Vilniaus teismas, buvusį KGB karininką M. Golovatovą už akių nuteisė 12 metų laisvės atėmimo bausme. Jis vadovavo KGB „Alfa“ būriui, šturmavusiam Vilniaus televizijos bokštą. Tanko borto vadui N. Astachovui skirta 14 metų laisvės atėmimo bausmė. Panašios bausmės skirtos ir kitiems, kurie tiesiogiai dalyvavo karinėje operacijoje. Daugeliui jų bausmės skirtos už akių, kadangi Lietuvos teisėsaugos institucijoms kol kas nepavyko jų sulaikyti. Tačiau, įsiteisėjus šiam nuosprendžiui, atsiras teisinis pagrindas išduoti Europos arešto orderį ir pradėti kaltininkų paiešką.

Žinoma, šis nuosprendis nebaigia teisinio Sausio 13-osios įvykių nagrinėjimo. Ligi šiol, pavyzdžiui, teisiškai neįvertintas buvusio Sovietų Sąjungos vadovo M. Gorbačiovo vaidmuo šiuose įvykiuose ir jo atsakomybė. Ateityje gali paaiškėti ir daugiau naujų faktų, kurie leis dar geriau susipažinti su anų laikų istorija.

Lenkijos lietuviai 1991 m. taip pat išlaikė istorijos egzaminą.

„Aušroje“ jau esu rašęs, kad šio krašto studentai, kuriems 1991 m. teko mokytis Lietuvoje, tapo tiesioginiais anų įvykių liaudininkais. Ne tik Sausio 13-osios įvykiai, bet visa

„Aušra", 1991 m. – mitingas Varšuvoje

tai, kas vyko prieš ir po šių įvykių, liks atmintyje visą likusį gyvenimą. Tai buvo istorijos pamoka, kurią galima patirti tik vykstant didžiulės, europinės ar pasaulinės reikšmės įvykiams. Ne dažnai pasitaiko tokių geopolitinių procesų, todėl ir ne visiems likimas leidžia patirti tokių pamokų.

Labai graži ir solidi buvo šiame krašte gyvenančių lietuvių reakcija. Mūsų bendruomenės lyderiai sugebėjo ne tik sutelkti visuomenę, bet ir Lenkijos lietuvių vardu atlikti reikšmingų žingsnių. Žvelgiant iš šios dienos perspektyvų, galima būtų teigti, kad tai buvo natūrali, solidarizavimosi su Lietuva reakcija. Bet, ne tik. Materialinės paramos, kuro, vaistų ar kitų priemonių rinkimas ir vežimas per sieną buvo svarbus taip pat simboline prasme. Šios akcijos buvo reikalingos ne tik Lietuvai, bet ir pačiai Lenkijos lietuvių bendruomenei. Jos, kaip senais gerais laikais, sutelkė bendruomenę bendrai idėjai, sustiprino tautinį ryšį ir pasididžiavimą savo kilme.

Buvo dar keli, nepaprastai svarbūs dalykai, kurie rodė bendruomenės brandumą. Tai politinis veikimas. Savaime aišku, kad ne viską žinau ar galiu žinoti, kokie buvo daromi žingsniai Lenkijos institucijose ar bendraujant su Lenkijos politikais. Tokių būta nemažai. Vėlgi, ši aktyvi veikla buvo svarbi ne tik Lietuvai, bet ir pačiai Lenkijos lietuvių bendruomenei. Didino jos prestižą, aiškiai rodė kokiomis vertybėmis ir politinėmis nuostatomis vadovaujasi lietuvių tautinė mažuma Lenkijoje.

Tuomet rašomos ir įvairioms institucijoms siunčiamos peticijos nenuėjo užmarštin – jas ir ateityje nagrinės istorikai, gal net stebėsis, kaip tokia maža lietuvių bendruomenė gebėjo operatyviai surengti mitingus ar protesto akcijas ne tik Punske, bet ir Varšuvoje, prie Sovietų Sąjungos ambasados.

JAV ambasados atstovams įteikė Lenkijos lietuvių kreipimąsi į JAV prezidentą J. Bušą. Jame rašė: „*Jums, didžiųjų Amerikos Valstijų didžiam Prezidentui rašo mažos lietuvių tautos Lenkijoje gyvenantys atstovai – žmonės maži, betgi kartu su visa tauta patyrę didį sielvartą. (...) Prezidente! Nepakartokite 1945 metų klaidos. Tiesdami Lietuvai pagalbos ranką, suteiksite vilties ir ponui Jelcynui, padėsite ir rusų tautai...*".

Ir dar vienas, mano manymu, svarbus to meto įvykių aspektas. Sausio 13-osios įvykiai neliko be atgarsio Seinuose, kur tautiniai santykiai buvo įtempti, o požiūris į lietuvius nedraugiškas. Nepaisant to, kad įvyko keli incidentai – išniekinti lietuvių tautiniai simboliai, nuplėštos gedulo juosta perrištos Trispalvės, vis dėl to atsirado nuovoka, kad laikai keičiasi ir kad jau niekada nebus taip, kaip anksčiau būdavo. Tokį signalą seiniškiams jau antrą kartą iš Lomžos atvežė vyskupas J. Paetzas, lietuviams ir lenkams Seinų bazilikoje atnašavęs šv. Mišias už Sausio 13-osios aukas. Bučiuodamas gedulo kaspinu perrištą Trispalvę parodė ne tik pagarbą kovojančiai Lietuvai, bet ir tai, kad metas keistis, ruoštis naujam gyvenimui. Sakė, kad jau netolimoje ateityje Seinų gyvenimas bus glaudžiai susijęs su kaimyniškai draugiška ir nepriklausoma Lietuva. Jis neklydo.

Laisvai samdomas darbuotojas. Kas jis?

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Iš Jurgitos Stankauskaitės asmeninio albumo

Laisvai samdomas darbuotojas (*laisvasis, neetatinis, savarankiškai dirbantis darbuotojas, vykdantis individualią veiklą* – red.) – dar vadinamas *„freelanceriu“* (iš anglų kalbos). Pastaroji sąvoka visuomenėje vartojama daug dažniau. Sakoma, kad geriau skamba, todėl ne itin noriai pavartojamas lietuviškas atitikmuo. Taip pat sakoma, kad *„freelanceris“* – nelabai suprantama sąvoka, ypač vyresniajai kartai, ir atvirkščiai – kalbantis su jaunimu apie laisvai samdomus darbuotojus, jie ne iš karto supranta, kas turima omenyje. Būtina paminėti keistą dalyką, jog yra tekę ir trisdešimtmečiams aiškinti, kas yra *„freelanceris“*, nors jau keliolika metų laisvai samdomų darbuotojų skaičius tik auga. Statistika pranašauja, kad iki 2020 m. jie sudarys 40 % darbo rinkos (pasaulio mastu). Ar tokių yra mūsų krašte? Tikrai yra. Vieni jų dalį laiko leidžia darbovietėse, kuriose dirba ne visu etatu, kiti nedirba pagal darbo sutartį – visiškai atsiduoda laisvai samdomo darbuotojo veiklai.

KAIP TAPTI LAISVAI SAMDOMU DARBUOTOJU?

Nuvilsiu, bet tikslaus atsakymo į šį klausimą nėra, nors pati laisvai samdoma darbuotoja tapau dar būdama studentė – viskas prasidėjo nuo vieno užsakymo, kurį pavyko gana neblogai atlikti, todėl su užsakovu ir toliau bendradarbiavau. Kuo tokia veikla skiriasi nuo vadinamojo „paprasto darbo“? Laisvai samdomas darbuotojas nedirba etatinio darbo, nėra sudaręs terminuotos arba neterminuotos darbo sutarties, paprastai dirba nuotoliniu būdu, neturi viršininko, kuriam privalo atsiskaityti. Laisvai samdomas darbuotojas renkasi su kuo, kaip, kada ir kiek dirbs. Iš tikrųjų gali turėti kelis darbdavius, kurie užsakymus siunčia labai nereguliariai. Darbo gali būti visą mėnesį per akis arba... jo nebūti ištisas savaites. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad toks darbo būdas yra idealus, tad kodėl vis dar tiek žmonių tūno darbovietėse? Deja, ne viskas auksas, kas auksu žiba.

Tiesa yra tokia, kad ne visi galime ar galėsime tapti laisvai samdomais darbuotojais. Tam būtinas didelis ryžtas, ritmiškumas, perfekcionizmas, noras savarankiškai tobulintis, nuolat augti, kūrybiškumas. Taigi labai visko daug. Galima sakyti, kad laisvojo darbuotojo galvoje telpa smulki įmonė su viršininku, bent penkiais darbuotojais ir buhaltere – viską privalo atlikti pats, bent jau pačioje pradžioje, kol įgyja reikiamos patirties. Toks asmuo priverstas išsiugdyti drausmę – žinoti ko nori, objektyviai vertinti situaciją, ramiai priimti kliūtis ir ieškoti geriausių jų sprendimo būdų, mokėti planuoti ir veikti pagal planą, nepasiduoti aplinkos įtakai, kuri labai greitai gali išblaškyti, tikėti savo idėjomis ir griežtai jų siekti. Mano nuomone, laisvai samdomo darbuotojo veikla lengviausiai pažeidžiama dėl stiproko aplinkinių neigiamo poveikio, ypač jų skeptiško požiūrio į dirbantį namuose, nes „koks ten tas tavo darbas, jeigu sėdi namuose?“.

POŽIŪRIS Į LAISVAI SAMDOMUS DARBUOTOJUS

Pati esu laisvai samdoma darbuotoja ir šiai veiklai skiriu bent pusę savo

laiko, kitą atiduodu rašydama „Aušrai“. Ne kartą, tiksliau – keliasdešimt kartų teko girdėti keistą pašalinių požiūrį į mano darbą: juk keistokai atrodo jaunas žmogus, pasakojantis, kad dirba prie virtuvės stalo (ne didžkukulius lipdo!). „Kaip tai nereikia važiuoti į darbovietę?“ – sulaukdavau surauktų antakių klausimo. Tiesiog. Mano darbo vieta yra ten, kur kompiuteris ir internetas. Na, ir stalas. Užtektinai prisidirbau su kojas deginančiu nešiojamuoju kompiuteriu – niekam nelinkėčiau spoksoti į ekraną suriesta nugara ir skaudančiu sprandu. Gaila sveikatos! Taip pat labai dažnai teko pajusti aplinkinių ironišką žvilgsnį, kurie mano, kad darbas namuose yra kaip atostogos – niekur nereikia ruoštis, važiuoti, turi laiko nuveikti šimtus kitų darbų: pietus išvirti, namus išblizginti, nosį pakrapštinėti... Džiaugiuosi, kad toks požiūris pamažu keičiasi, jaunoji karta ir galimybės auga, įvairėja darbo būdų. Teko kalbėtis su keliais jaunais žmonėmis, kurie labai mielai pasidalijo nuomone apie laisvai samdomo darbuotojo darbą. Visi jie kiekviename darbe įžvelgė ir teigiamų, ir neigiamų dalykų. Taip ir turi būti. Sakoma, kad vadinamoji „normali darbovietė“ siejama su griežtu dienos ritualu: kas rytą kelkis, gražiai apsirenk, paisyk aprangos kodo, laiku atvyk į darbą (automobiliu arba viešuoju transportu), susikaupk darbui, spėk papietauti per pietų pertrauką ir „grįžus po pietų, tavo darbingumas tikrai suprastėja“. Namuose dirbantis laisvai samdomas darbuotojas „keliasi kada nori ir sėda prie darbo“, dirba konkretų darbą, rūpinasi jo kokybe, „nes už tai gauna pinigus“, ir pats atsako už tai, ar jo darbdavys dar norės jo paslaugų. Kiek jis turės laisvo laiko, kiek užsidirbs gyvenimui, priklausys tik nuo jo paties – jis ieško darbo, iš anksto daug planuoja ir derina. „Manau, kad žmogus, nepratęs dirbti namuose, pirmiausia turi labai daug padirbėti, kad vėliau išmoktų dirbti. Kažkam gali atrodyti, jog kas čia tokio, bet juk neini į darbą ir neišeini iš jo viską palikęs darbovietėje – dirbi namuose ir pats privalai susiplanuoti visą dieną. Turi būti beprotiškai geras organizatorius“, – kalbėjo jaunuolis, kuris mieliau rinktųsi etatinį darbą ne namuose. Būdamas labai komunikabilus, mėgstantis bendrauti su kitais, negalėtų dirbti užsidaręs savo kambaryje. Jam patinka aplinka darbovietėje, jaučia, kad tik joje galįs tobulėti, tačiau neatmeta galimybės užsiimti papildoma veikla ir prisidurti prie atlyginimo, pavyzdžiui, atostogoms.

Kalbant apie atostogas, turbūt lengviau į jas ištrūkti laisvai samdomam darbuotojui, kuris be vargo gali „pasiimti atostogų“ ir išskristi, pavyzdžiui, į tolimą Aziją.

Antrasis pašnekovas pasidalijo ir vienokia, ir kitokia patirtimi – yra ragavęs visokio darbo. Pirmuosius pinigus uždirbo tapęs laisvai samdomu darbuotoju, nes „ieškojau darbo ir tai buvo laisvo laiko užpildymas naudinga veikla – kodėl nepabandyti? Pradirbau taip kelis mėnesius, po to atsirado darbas visu etatu, bet *„freelancint“* nenustojau. Vis pasitaikydavo vienas kitas užsakymas, tad leidau sau papildomai padirbėti“. Jis pabrėžia dar vieną labai svarbų aspektą, kad dirbant namuose, nebūtinai dirbama tik namų ribose. Galiu tai tik patvirtinti savo patirtimi. Juk visi mano sukurti tekstai negali tiesiog atsirasti iš niekur, atkeliauti iš virtuvės garų – reikia išeiti ir domėtis, tirti, kalbėtis su pasauliu. „Svarbu atskirti gyvenamąją nuo darbo erdvės, o kai namuose neturi tik darbui skirto kambario, sunku pasiekti psichologinį komfortą, kai nesi darbe. *„Freelancindamas“* esi nepriklausomas, bet pradžioje užtrunka, kol randi savo darbo ritmą“. Vieni gali dirbti tik naktį, nes nakties tyla ir ramybė skatina kūrybiškumą, o kitiems tamsioji paros dalis – šventas miego laikas. Vėlgi dirbant visu etatu „viskas kaip ir užtikrinta, tiesiog ateini ir dirbi, bet daugeliu atvejų darai kažką, ko nenorėtum daryti“. Dažnai žmonės nori turėti virš galvos „pakibusį“ viršininką. Atseit, tai teikia motyvacijos, kurios namų aplinkoje neįmanoma pasiekti. Iš dalies tai tiesa, kadangi nuotolinė veikla neretai reikalauja savęs plakimo, prisivertimo imtis darbo, nors čia pat už lango atsiranda daug malonesnių pagundų arba pašalinių prašymų padaryti tą ar aną, nes „juk sėdi namie, gali padaryti, o savo nudirbsi vėliau“. Sakoma, kad laisvai samdomam darbuotojui ne taip sunku susikaupti darbui, nes jis daro tai, ką mėgsta, neretai darbas prilygsta jo aistrai. O aistra reikalauja nuolat augti, tobulėti. Ją ugdyti padeda kursai ir mokymai, kurie, dirbant etatinį darbą, užtikrinami, suplanuojami ir nereikia dėl jų sukti galvos. Dirbančiam namuose visa tai krenta ant jo paties pečių.

KUO UŽSIIMA LAISVAI SAMDOMAS DARBUOTOJAS?

Dažniausia *„freelanceriais“* tampa tie, kuriems pagrindinė darbo priemonė yra kompiuteris, pvz., grafikai, tekstų (reklamos) kūrėjai, vertėjai, korektoriai, žurnalistai, IT srities atstovai, tinklalapių kūrėjai, fotografai. O štai keletas specialybių, kurių atstovai didžiąją darbo dalį praleidžia ne prie ekrano, kadangi pagrindinė veikla – darbas su žmonėmis, tiesioginis bendravimas akis į akį: asmeniniai treneriai, vadovai ugdytojai (angl. *coucher*), psichologai, mokymų vadovai. Vis dėlto labai dažnai jie neišsiverčia ir be virtualaus gyvenimo: rašo tinklaraščius, siūlo patarimų, rašo motyvuojančius tekstus. Tai tik dalis specialybių, kurios šiais laikais yra populiariausios, ir tai tik kruopelė laisvai samdomo darbuotojo veiklos paveikslo, kuris laikui bėgant kinta, nes kiekvienas darbas – nenustojamas procesas.

Iš olimpiados sugrįžus

VIKTORIJA GRIGUTYTĖ

Kovo 8–9 dienomis vyko X lietuvių kalbos ir literatūros olimpiada Lietuvos ir užsienio lietuviškų mokyklų mokiniams. Jau antrus metus iš eilės ji buvo organizuojama Kauno Stepono Dariaus ir Stasio Girėno gimnazijoje. Gimtosios kalbos gebėjimus ir literatūros žinias pasitikrinti čia atvyko 9–12 klasių moksleiviai. Užsienio mokyklų grupėje varžėsi mokiniai iš Lenkijos, Vokietijos, Rusijos, Baltarusijos, Latvijos ir Vilniaus lietuvių namų. Dalyvavome ir mes, keturi Punsko Kovo 11-osios licėjaus atstovai.

Punsko licėjaus archyvo nuotr.

Olimpiadą pradėjo šiltas vedėjų pasveikinimas. Išgirdome Kauno gimnazijos direktorės sveikinimo žodį, moksleivių ir profesionalų atliekamas dainas. Atidarymui pasibaigus, atėjo laikas svarbiausiai dienos veiklų daliai – konkursui. Užsienio lietuviams buvo skirtos keturios užduotys: atlikti gramatikos testą, sukurti samprotaujamąjį rašinį, padeklamuoti anksčiau išmoktą meninį kūrinį bei pakalbėti pasirinkta tema.

Punsko licėjaus archyvo nuotr.

Sunkų dienos darbą atpirko ir galimybę atsipalaiduoti suteikė apsilankymas Kauno valstybinėje filharmonijoje. Mus pradžiugino Kauno miesto simfoninio orkestro koncertas „Muzika sielai“. Gyvos muzikos skambesys paliko gausybę neapsakomų įspūdžių.

Antrąją dieną vyko olimpiados uždarymas. Iškilmes papuošė Lietuvos kariuomenės karinių oro pajėgų pučiamųjų orkestro atliekami muzikiniai kūriniai. Kiek vėliau sužinojome vertinimo komisijos, kuriai pirmininkavo prof. habil. dr. Dainora Pociūtė-Abukevičienė, išrinktus laureatus. 11–12 klasių kategorijoje man atiteko II vieta. Punsko licėjui atstovaujantys Artūras Astrauskas ir Adomas Kalinauskas gavo pagyrimo raštus. Punsko Dariaus ir Girėno gimnazijos moksleivėms Irutei Berneckaitei ir Uršulei Aleksaitei taip pat buvo skirti pagyrimo raštai. Renginiui besibaigiant organizatoriai mus pavaišino skaniu olimpiados jubiliejiniu tortu.

Esame dėkingi Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, kitiems olimpiados organizatoriams ir rėmėjams bei savo mokytojoms, kad suteikė galimybę kartu su Lietuvos mokyklų atstovais pagerbti lietuvišką žodį. Laiką Kaune praleidome ne tik prasmingai, bet ir smagiai. Grįžome namo su dovanomis ir daugybe neužmirštamų akimirkų.

Pasaulio lietuvių taurės krepšinio turnyras

Darius Valinčius

Kovo 15 d. Punske vyko krepšinio turnyras Pasaulio lietuvių taurei laimėti. Turnyre dalyvavo Kauno Kovo 11-osios gimnazijos, Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazijos, Suvalkų technikos mokyklos ir Punsko Kovo 11-osios licėjaus komandos.

Pirmame pusfinalyje susitiko Punsko ir Kauno komandos. Po atkaklios kovos rezultatu 59:39 varžybas laimėjo Punsko komanda, kuri pateko į finalą. Antrame pusfinalyje susirungė Alytaus ir Suvalkų mokyklų komandos: vyko dar atkaklesnė kova ir nugalėtojas paaiškėjo tik paskutinę varžybų minutę – rezultatu 49:48 pergalę šventė svečiai iš Alytaus.

Dėl trečios vietos turnyre susitiko Suvalkų ir Kauno komandos. Po permainingos kovos pranašesni buvo Kauno krepšininkai, kurie varžybas laimėjo rezultatu 46:43.

Pasaulio lietuvių taurės krepšinio turnyrą laimėjo Punsko Kovo 11-osios licėjaus krepšininkai, finale įveikę Alytaus A. Ramanausko-Vanago komandą rezultatu 39:28.

Kovo 11-osios licėjaus direktorius Alvydas Nevulis visas komandas apdovanojo atminimo taurėmis, kurias parūpino Punsko savivaldybės viršaitis Vytautas Liškauskas.

Punsko komandai atstovavo: Dovydas Gudaitis, Edvinas Jonuška, Mantas Dzemionas, Artūras Makauskas, Jokūbas Berneckas, Sebastijonas Pykys, Adrianas Pykys, Tomas Krakauskas, Patrikas Bobinas, Artūras Zdanavičius, Gintautas Vaicekauskas, komandos treneris Darius Valinčius.

Punsko licėjaus archyvo nuotr.

TARIAME AČIŪ!

Dėkojame Punsko parapijiečiams už suteiktą finansinę pagalbą Pilypavo valsčiaus Jemielistės kaime nukentėjusiai šeimai. Surinkta aukų: kultūros namuose – 510 zl, po rytinių sekmadienio mišių – 1190 zl, po lenkiškų sekmadienio mišių – 1450 zl, Vidugiriuose – 1320 zl, po sumos – 1000 zl. Iš viso paaukota 5770 zl. Pinigus nukentėjusiai Truškauskų šeimai perduos viršaitis.

Norinčius padėti kviečiame pinigus siųsti
į Pilypavo savivaldybės sąskaitą
Nr. 56 1140 2004 0000 3002 6828 9133.
Mokėjimo paskirtyje rašyti
„Darowizna dla rodziny Truszkowskich“.

Plačiau – http://www.filipow.pl/

Rinkliavos organizacinis komitetas

XXVIII Vaikų teatrų festivalis

ALICIJA KRAKAUSKIENĖ

Teatras būna panašus į bičių avilį, o bitės sodui suteikia darnos, tad pirmąją pavasario dieną Seinų „Lietuvių namai“ virto didžiuliu bičių aviliu, kuriame dūzgė apie 200 mažesnių ir kiek didesnių bitučių. Tądien vyko jau 28-asis Lenkijos lietuvių draugijos rengiamas Vaikų teatrų festivalis, kuriame dalyvavo mažieji artistai iš Punsko, Seinų, Vidugirių mokyklų ir svečiai iš Lietuvos, iš viso 9 teatro grupės.

Pirmieji scenoje pasirodė Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos pradinukų teatro studija „Šakar Makar“ (vad. Irena Vaicekauskienė, Irena Balulienė, Inga Vilkelienė, Juozas Pileckas) ir „Žiburio“ vaikų darželio artistai „Žiburiukai“ (vad. Alicija Maksimavičienė). „Šakar Makar“ parodė Vytės Nemunėlio muzikinį vaidinimą „Meškiukas Rudnosiukas“ (kompozitorė Giedra Gudauskienė), o „Žiburiukai“ suvaidino spektaklį „Didžiausias draugas“. Kaip patys artistai apie save sako, jie – nenuoramos dramos būrelio dalyviai, kurie ne tik mokosi, bet ir dainuoja, šoka, groja ir vaidina. Kasmet su mokytojais sukuria vis naują spektaklį.

Vėliau į sceną žengė Punsko savivaldybės vaikų darželio teatro grupė „Boružėlė“ (vad. Irena Staskevičiūtė, Alicija Nevulienė), kuri veikia nuo 2000 m. Šiemet jie suvaidino spektaklį pagal Šarlio Pero pasaką „Raudonkepuraitė“. Anksčiau vaidinimus Punsko savivaldybės vaikų darželyje rengė Elena Jurkiūnienė, Onutė Virbylienė, Alicija Valinčienė, Asta Pečiulienė, o pastaraisiais metais vaidybos darželinukus moko Alicija Nevulienė, Irena Staskevičiūtė, Vida Jolanta Stankevičienė, Asta Žukauskienė. Savo spektaklius jie rodo ne tik vaikų teatro festivaliuose, „Šimtakojo“ šventėse, bet ir darželio, eglutės ir senelių šventėse, vaikų dienos renginiuose. 2015 m. Teatrų apžiūroje „Šimtakojis“ jų auklėtinis Jokūbas Jankauskas laimėjo prizą už geriausią aktorių – senelio vaidmenį (spektaklis „Roputė“).

„Šakar makar“, Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla

Alicijos Krakauskienės nuotr.

„Boružėlė“, Punsko savivaldybės vaikų darželis

Alicijos Krakauskienės nuotr.

Paskiau scenoje žiūrovai išvydo Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos teatro grupę „Dusalukas“ (vad. Janina Macukonienė). Daug metų teatro veiklos tradicijas puoselėjanti grupė „Dusalukas“ veiklą pradėjo jau nebeveikiančioje Krasnagrūdos pagrindinėje mokykloje. „Dusalukas“ kasmet dalyvauja „Raganės“ festivalyje. Šįkart scenoje grupė parodė du spektaklius: pagal Aldonos Liobytės pasaką „Kupriukas muzikantas“ (laumių ir velniukų šokį sukūrė Irena

„Dusalukas“ (V kl.), Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla
Alicijos Krakauskienės nuotr.

„Dusalukas“ (IV kl.), Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla
Alicijos Krakauskienės nuotr.

Vaicekauskienė), kuriame vaidino V klasės mokiniai, ir pagal Ramutės Skučaitės pasaką „Viens, du, trys“ – IV klasės mokinės ir joms talkinusios septintokė ir aštuntokė.

Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos trečiokų „Laisvalaikio kertelė“ (vad. Marytė Malinauskienė, Natalija Kalkauskienė) pristatė spektaklį pagal Evelinos Daciūtės knygą „Laimė yra lapė“. „Laisvalaikio kertelė“ – trejus metus vykdoma inovacinė programa, kurios tikslas – mokytis žaidžiant, keliaujant, judant, bendraujant su knygomis ir įdomiais žmonėmis. Ją globoja bibliotekininkė ir klasės auklėtoja, remia ir labai palankiai jų darbą vertina tėvai, be kurių šis mokymo būdas būtų neįmanomas. Keliaudami ir ieškodami to, kas domina ir svarbu gyvenime, „Laisvalaikio kertelės“ dalyviai patenka į įvairias situacijas ir patiria tikrų stebuklų. Vienas iš jų – Evelinos Daciūtės knygos „Laimė yra lapė“ atradimas. Pagal ją grupė paruošė inscenizaciją ir mokosi būti laimingi, ta laime dalytis su kitais. Trečiokams ne tiek svarbu būti tobuliems, kiek pažinti, atskleisti save ir toliau augti.

Vidugirių pagrindinės mokyklos „Šmaikštuoliai“ (vad. Raimonda Chmieliauskienė, Vida Tumelienė) žiūrovams dovanojo spektaklį „Pinokis“ Karlo Kolodžio pasakos motyvais. Vidugirių mokyklos teatro istoriją būtų galima pradėti pasakų žodžiais „Seniai, labai seniai...“, mat nežinoma tiksli data, nuo kada mokiniai šioje mokykloje pradėta kurti vaidinimus. Mokytojos, kurios šioje mokykloje mokėsi prieš 40 metų, prisimena, kad jau anuomet buvo statomi spektakliai ir jos pačios

„Šmaikštuoliai“, Vidugirių pagrindinė mokykla
Alicijos Krakauskienės nuotr.

„Žiburiukai“, Seinų lietuvių „Žiburio“ vaikų darželis
Alicijos Krakauskienės nuotr.

„Drevinukas“, Alytaus „Drevinuko“ mokyklos-darželio teatro studija

Alicijos Krakauskienės nuotr.

juose vaidino. Mokytoja Raimonda Chmieliauskienė Vidugirių mokykloje pradėjo dirbti 1992 m. ir tada pirmąkart gyvenime su savo auklėtiniais pastatė spektaklį, kurį parodė mokyklos eglutės šventėje. Taigi ši veikla jau yra mokyklos tradicija, kuri puoselėjama iki šių dienų. 1993 m. su šiuo spektakliu „Šmaikštuoliai“ dalyvavo ir vaikų teatrų festivalyje Seinuose, ir nuo tada jie kasmet pasirodo šiame festivalyje. Taip pat šios mokyklos teatro mokiniai yra atstovavę Punsko kraštui Tarptautiniame vaikų teatro festivalyje Kelmėje.

Festivalį vainikavo svečiai iš Alytaus. Alytaus „Drevinuko“ mokyklos-darželio teatro studija parodė spektaklį pagal Laimano Franko Baumo pasaką „Ozo šalies burtininkas“ (rež. Ieva Ivanauskienė, Jonas Gaižauskas). „Drevinuko“ teatro studija savo spektaklius rodo ne tik Alytaus miesto vaikams, bet ir visuomenei. Aktyviai dalyvauja įvairiuose respublikiniuose ir tarptautiniuose festivaliuose, Alytaus miesto šventėse. Yra laimėję daug prizinių vietų ir laureatų nominacijų Lietuvoje ir užsienyje. „Drevinukas“ išrinktas geriausiu Lietuvos 2015 metų vaikų kolektyvu.

Minėdama atkurtos Lietuvos šimtmetį bei Alytaus miesto gimtadienį Alytaus jaunimo centro miuziklo grupė 2018 m. pastatė Kazio Borutos muzikinį spektaklį „Baltaragio malūnas“ (rež. Ieva Ivanauskienė, Jonas Gaižauskas), kurį šįkart pristatė ir Seinų žiūrovams. Už spektaklį „Eglė – karalienė žalčių“ 2017 m. Tarptautiniame mėgėjų teatrų festivalyje „Bobų vasara“ Estijoje Alytaus jaunimo centro miuziklo grupei suteiktos trys laureatų nominacijos: „Už meninę visumą“, „Už režisūrą“, „Už vokalinę išraišką“, o tarptautiniame teatrų festivalyje „Minu teater – minu kapriis“ Estijoje – laureato nominacija. Minint Pasaulio lietuvių metus, Alytaus jaunimo centro miuziklo grupė š. m. balandžio mėn. lankysis JAV Ilinojaus valstijos lietuviškose mokyklose, bendruomenėse.

Alytaus jaunimo centro miuziklo grupė

Alicijos Krakauskienės nuotr.

Festivalyje pristatyta ir vaikų piešinių paroda – vaikai piešė spektaklių herojus. Už gražiausius kūrinius skirtos dovanos. Pirmojoje grupėje (vaikų darželis, I–III kl. mokiniai) 1 vietą laimėjo Irmina Makauskaitė (Punsko vaikų darželis), 2 vieta atiteko Ievai Šimčikaitei (Punsko pagrindinės mokyklos III kl.), 3 vieta – Nicolei Valinčiūtei (Seinų „Žiburio“ II kl. mok.). Antrojoje piešinių konkurso grupėje (IV kl. ir vyresni mokiniai) laimėjo Seinų „Žiburio“ mokinės: 1 vietą – Vaiva Vaicekauskaitė (V kl.), 2 vietą – Inga Grigutytė (V kl.) ir 3 vietą – Nadija Maksimavičiūtė (VII kl.).

Šventę vedė Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokytoja Inga Makūnaitė, kuri visiems bičiuliams – teatro grupių vadovams ir dalyviams – įteikė padėkos raštus ir saldumynų. Festivalį rengė Lenkijos lietuvių draugija, jai talkino Seinų „Lietuvių namai“.

XXVIII vaikų teatrų festivalį rėmė Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerija.

Lietuva siunčia žinią visiems pasaulio vaikams

Šie metai lietuvių vaikų literatūrai – itin sėkmingi. Tarptautinės vaikų ir jaunimo literatūros asociacijos (IBBY) Lietuvos skyrius laimėjo tarptautinę atranką ir tapo 2019 m. Tarptautinės vaikų knygos dienos rėmėju. Todėl balandžio 2-ąją – Tarptautinę vaikų knygos dieną – Lietuvos vardas plačiai suskambėjo pasaulyje. Beveik 100 pasaulio šalių vaikai ir visi, besidomintys vaikų literatūra, galėjo pamatyti specialiai šiai progai Kęstučio Kasparavičiaus pieštą plakatą ir perskaityti jo laišką-kreipimąsi. Plakato dizainerė Deimantė Rybakovienė.

Kasmet balandžio 2-ąją, Hanso Kristiano Anderseno gimimo dieną, kuri minima nuo 1967 m., vis kitos IBBY šalies narės kūrėjai įgyja teisę kurti plakatą ir rašyti kreipimąsi, kuris verčiamas į įvairias pasaulio kalbas, skelbiamas žiniasklaidoje, skaitomas renginiuose ir su plakatu platinamas visame pasaulyje. Jais pasipuošia įvairios pasaulio bibliotekos, mokyklos, kitos kultūros įstaigos – visi, kuriems svarbi vaikų knyga ir skaitymas. Kreipimasis ir plakatas būna pagrindinis Tarptautinės vaikų knygos dienos akcentas.

Iki šiol laiškus viso pasaulio vaikams yra parašę šie garsūs vaikų literatūros kūrėjai: Astrida Lindgren, Katerina Paterson, Achimas Briogeris, o plakatus piešė Robertas Ingpenas, Mauricijus Sendakas ir kt. 2019-aisiais ši išskirtinė galimybė pirmą kartą suteikta Lietuvai, kuriai atstovauti patikėta lietuvių vaikų literatūros kūrėjui Kęstučiui Kasparavičiui. Jo kurto plakato ir kreipimosi pagrindinė idėja – „Knygos padeda neskubėti“.

K. Kasparavičius – vienas žymiausių ir talentingiausių Lietuvos knygų vaikams autorių, Astridos Lindgren atminimo premijos, H. Ch. Anderseno medalio – reikšmingiausių apdovanojimų, teikiamų knygų vaikams kūrėjams – nominantas, įvairių prestižinių konkursų laimėtojas. Lietuvoje jau pasirodė per 60 jo iliustruotų knygų, nemažai jų paties kūrėjo ir parašytos. Gimtinėje autorius yra gavęs visus galimus reikšmingiausius apdovanojimus, skiriamus už vaikų literatūrą, yra vertinamas kritikų ir mylimas skaitytojų. K. Kasparavičius taip pat gerai žinomas ir užsienyje, jo knygos išverstos į 27 pasaulio kalbas.

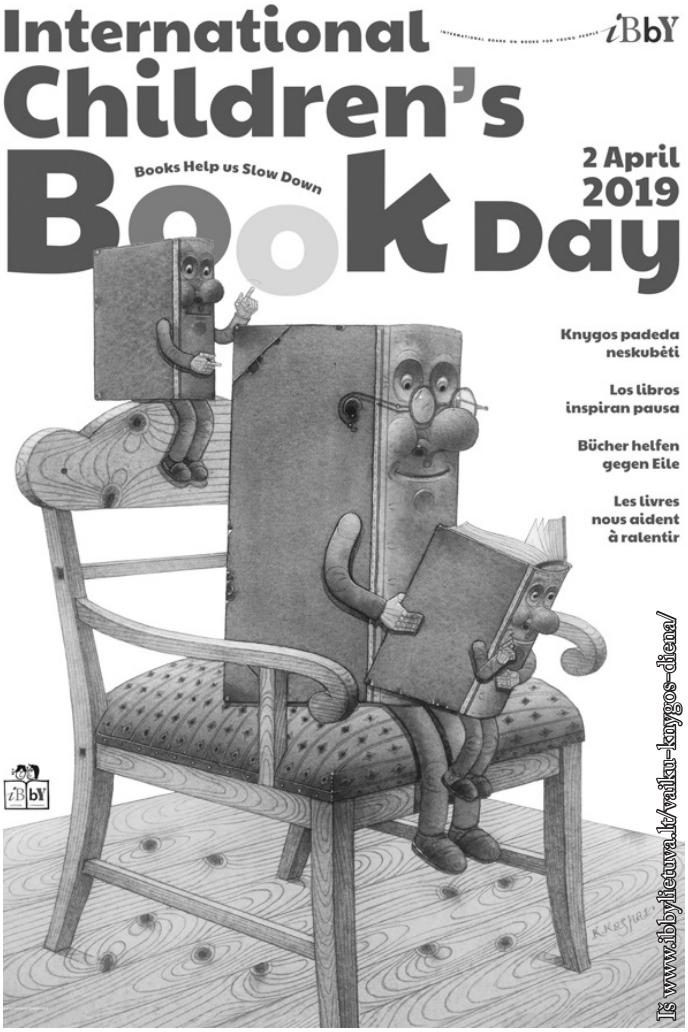

„Tai puiki galimybė garsinti Lietuvos vardą ir mūsų šalies kūrėjus visame skaitančiame pasaulyje. Tikiuosi, kad vaikai ir suaugusieji minutei sustos ir įsižiūrės į puikų K. Kasparavičiaus piešinį, neskubėdami perskaitys smagų tekstą, o tada jau skubės žemėlapyje pasižiūrėti, kur yra ši šalis – Lietuva. Džiaugiuosi, kad IBBY Lietuvos skyrius pasitarnavo šiam kilniam tikslui“, – sako IBBY Lietuvos skyriaus pirmininkė Inga Mitunevičiūtė.

IBBY Lietuvos skyrius – visuomeninė ne pelno organizacija, tarptautinės IBBY organizacijos nacionalinis padalinys. IBBY Lietuvos skyriaus tikslai – telkti ir vienyti Lietuvos specialistus, kurių veikla susijusi su vaikų literatūra, aktualizuoti vaikų knygų ir skaitymo svarbą, populiarinti meniškai ir pedagogiškai vertingą vaikų ir jaunimo literatūrą, skatinti jos leidybą, sklaidą Lietuvoje ir pasaulyje.

Mano vaikystės Velykos

Eugenija Pakutkienė

Pasakoja Veronika Valukonienė (Kmieliauskaitė):

„Velykos mano vaikystės prabėgo karo metais, in Lietuvų važavom su kitais, kap man 12 metų buvo, ėj jau trylikci. Nebuvo galimybės kap tai švysc, ba buvom ne an savo. Turtelis mūs, Kmieliauskų, kad ir nekokias, ale kiek tai pasėmėm, o kiek likis buvo ca, kiek tai – Juodeliškėj. Vežiman inkinkytan dzviem arkliais kap in Lietuvų – tai sėdos sana močiutė, ir viso dešiemcies mūs. Su mumi buvo tėvelio sasuoj – tetuki jų vis vadzinom. Ji tai visadu ty kap turėj pinigų, tai kap aglukė an Kalėdų, tai kad pripirks tetukė saldainių blizgancais popierukais, apkara aglukės šakas. Priperka angelukų galvukių, tai darėm jiem suknukes ir kabinom tepgi an aglukės. Velykom tai su mūs tetuki daugiausia marginom margucų, da ir kaimynė, Masionių mama, tai arcimiausia mūs kaimynė, gražai margino, tai pamokino ji tepgi mani margyc.

Velykų vieni laukia, kici nelabai, buvo turtingesnių, ale ir vargšų nebrokau. Velykom, kiek pavelino kišanius, kepė mama pyragus, margucus margino krikštavaikiam visadu. Kap vaikščoj valaunykai, tai visadu buvo jiem ko duoc – būlkos, kiaušinių.

Kap cik šventa dziena – vis in bažnyčų, neaplaidom pamaldų, nor nuog mūs toloku – iki Sainų 9 kilometrai. Velykų taikėsi visokių: ir šiltų, ir šaltų, su daug sniego, o jei kadu nenuveidzinėjom, jei keliai baisia užpuscyci, tai tėvas ėmė in rankas maldaknygį, visus mus susodzina ir poteravom sykiu glasniai ražančų. Kožnam tėvai buvo nupirkį medalikucį, knygutes, ir po ražančuko. Velykos, kap ir Kalėdos, vis buvo šaimyninė šventė, visi pabūnam sykiu.

1941 m. vežė moterų kuperus su užciesimais, skotercom, riciniais audzinių – palikom važuodami juos – tuos kuparus Galinuosa pas Kraužlius. Paskui, kap priraikė, atėjom prašyc, kad ko duot išsiimc. Ale pamenu, kap pasakė: „Vaikeli nieko nenorėk, ba viskas surašyta“. Ir cikrai, už tai, kad ciej Kraužliai slaugė partizanus, tai jiem konfiskavo viskų ir mūs tuos kuperus, pas juos paliktus an pralaikymo. Mano mama turėj net du kuparus, skaitėsi bagotesnė, ba su gerasniu pasogu. Viskas jos išausta – pilni kuparai liko kiciem, labai pergyveno, škadavoj savo procos. Mama mūs visadu nešoj andarokų ir pajuostį, tokia mada tadu – kelnių moteros nežinoj. Turėjom ne cik maldaknyges, pas mus nebrokau knygų, pas mus vis buvo ir laikraščų, ba tėvas mylėj labai skaicyc. Va net parodzysiu – maldaknyges ir dabar savo turiu, kap prie Pyrmos komunijos gavau, tai va jau kiek metelių... Per karų mūs namuosa gyveno lenkas, tai kiek tai knygų sudegino, nor svarbesnes tėtė buvo pasiėmis su savim in Lietuvų. Pyrmos komunijos iš mūs kaimo buvo ir daugiau, tai an pamokymų tai vienų tėvas nuveža, tai kitų. Sainuosa prieš Antrų karų priėjau prieg pyrmos komunijos. Kap prieš rezurekcijų, tai papuošc padėdavom kapų koplyčukėj – kap Jėzus miris. Lotyniškos pamaldos buvo su lietuvišku pamokslu 12 valandų. Priguli kokios ar ankscyvos, ar vėlyvos Velykos, ale po vėlyvų Velykų tuoj apie Jurgines jau ganyc raikėj. Jei vėlyvos Velykos – tai šilta, žolė paaugus, čėsas išgyc iš tvartų gyvulius. Pas mus, kiek pamenu, tai rišo karves, neteko ganyc. Ūkis mūs viduciniškas su 12 ha žamės. Iš mergaitių aš, Veronika, buvau vyriausia. Prieš karų man jau buvo 10 metų. Ty kap pastaikė, kad iš mūs šūlnio „pabėgo vanduoj“, tai iš kaimynų po vieno viedro panešu, pasylsiu ir vė nešu, paskui „nėščais“ an pecies po du nepylnus viedrus vandenio nešau. Pas mūs arcimiausius kaimynus Masionius tepgi nebuvo šulnin, ale kap jiej iškasė gerų paskui šūlnį, tai iš jų jau man buvo arcau parnešc vandenį. Viedrai buvo palyvoci in pienų, o blėciniai – in vandenį.

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Mūs Juodeliškės kaimi daug jaunimo prieš kari buvo – labai dainavom, o po kari buvo mažau, cik Agurkių du vaikiščai, Vaznelių dzvieje, Masionių keli, vaikiščų daugiau nei mergiščų, pas mus daugumoj rinkosi, vasarų, kap šilta, tai an mūs kiemo šokis kokias, tai žaidimas, daug dainų mokėjom ir dainavom, in kitus kaimus rinkomės pas mus ir ėjos tepgi su dainu. Ale kap ateina Gavėnia, tai šventas daiktas. Namuose mano pareiga – skaicyc, vis kas vakaras, Jėzaus kancų, tai skaitau ir tep insigilinu, būdavo, kad net graudu, ir tep paskui jaucies, kad norėtai būc kuo geriausia. Labai mylėjau skaicyc. Prieš kari 4 skyrus pabeigiau, o paskui lietuviškai tai paci per savi. Skaicyc tai ir lenkiškai, ir lietuviškai neturėjau bėdų, gerai skaitiau, nebuvo skyrtumo. Dar cik ražančų daugiausia poteraunu ir tankiai rankose laikau.

Mūs kaimi ir ca aplink vien lietuviai gyveno, o po kari dauguma negrįžo iš Lietuvos ir tode ca jau tadu tep aplenkėjo, o dabar atėj daug marcų ir žantų iš lenkiškų šaimynų, tode sumažėj labai lietuvių ca aplink. Mano marci tai paaina nuog Lipsko, baltarusė, tai va jos giminėj visadu margucus margyta, viena iš jų net už margucus apdovanota, ba laimėjo an visos Lenkijos pyrmų vietų už margucus. Velykinius valgius tai suruošdavo mama vis iš anksto, o parėjį iš bažnyčos cik atšyldzydavo. An Velykų stalo buvo kiaušinių, mėsos, pierago. Gėrė arbatų. Da prisminiau kunigų Vincentų Astasevičių, kap kalėdoj prieš karų, jis jau tadu nelabai sveikas buvo, kol pas mus atvažuoja, tai visai tamsu būdavo. Sykį pravėris duris sako, tep skubinaus, kad cik graicau pas jus – Kmieliauskus, tai nor ilgiau sušiltau ir užvalgytau... Pamenu, kap sakė: „Yraus, yraus, kad cik pas Kmieliauskus...“ Mes visadu pavaišydavom kunigų. O jis mielai pasėdėdavo ir pašnekėdavo. Tep liko man atmincin jo pasakymas – „opa ir pas Kmieliauskus...“ Da sakydavo, kap per Velykas būsi graita, tai cielus metus geriau aisis, ir jam vierinau vis.

Mūs Juodeliškės kaimi labai dainavom. Daug jaunimo buvo, kap aš jauna da buvau. Gavėnioj visur kūlimo buvo, tai suveidzinėj vieni kiciem padėc, paskui reikėj atkūlc. Po darbo in suvėjimus, vadzytus „pravadus“, tai ir smagu buvo suveic, tai tuoj ir daina arba giesmė...

Gavėnioj valgyta žirniai, kopūstai, bulvės, svogūnai, silkė, žuvis, tai kokias spirgucis plaukioj zupukėj, arba balcino pienu su nugriebtu smetonuki. Gavėnioj primerkia žyrnių, papilvės papjausto, tai lakonioj deda po plėvukei sluoksniais: žirnių sluoksnį, ant jo lašinukai, vėl sluoksnis žirnių. Kepė prie duonos kepimo ir labai skanius bulvinius blynus an lakštų, prėskucus. Man gyrnom dar teko malci. Kviecai gerai augo an mūs žamės, tai vė su vištų kiaušiniais ir kviecų myltais pyragų skanių kepėm.

Prietarai

Jei per Gramnyčių saulė, tai negerai – bus drėgna vasara. Sakydavo tep: vilkas vienų avį, o kap šlapia bus – tai drėgmė visas avis padės. Jei kovas an ladų, su griausmais, tai šalta bus vasara ir pavasaris sausas.

Per mūčalnykus, jei nesimūčina, tai gražus ir geras pavasaris, in sėjimų ciks. Miežus raikėj sėci, kap mėnulis su pilnacu, o ne su ragucais.

Per verbnyčas in verbukį tankiai dėjom ėglio šakutį, paskui prakūrc mašinoj ciko, o jau kvepėjimas..., tai labai kvepėj visa stuba. Verbos visadu turėjo būc gyvos, žalios. Tikėta, kad verbos turi dzidelį galybį. In pavasarį pamerkia karklo ir serbentų šakutių, jos troboj pamerktos vandenin prieš verbnyčias išlaidza žalius lapukus. Kap kas nelaužė drabulės šakutių, o kitų medzų tai ciko. Da ankscau niekas neturėj cisų ar kitų žiemų žaliuojancų medzų nei krūmų, cik eglukės, ėgliai augo, o prieg Sainų bažnyčos an šventoro nuo seniai palei vartus augo sani cisai, tai kunigas dau, laisdavo nusiskync šakutį, sakė kad nuo išgąsco gerai, ir da kunigas sakė pririnkc ėglių vuogų, jas dzovino ir degino. Tai buvo smilkalai: labai kvepėj per procesijų, kap nešė švenčausį sakramentų, ir prie mirusio – kap išnešdzinėj grabų, tai smilkino – tepgi gražai kvepėj.

Velykų valgiai

Kiaušinius marginom vis kap lieka trys dzienos ik Velykų. Verda iš vakaro Velykom kumpį, skobukių, skilandzį prapjauna, kopūstų. Visi in bažnyčų an rarotų, o vienas likis namie valgį pašyldo, bulvių virė, kad ir su lupynu arba skustų.

Po rezorekcinių mišų, suvalgį kožnas savo namuosa ankscyvus pusrycus, rinkomės daugiausia pas mus, mūs namuosa ir rengėmės visokiais angelukais, velniukais, su žvaigždi, da kokiu muzikantu in valaunykavimų.

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Ėjom kap valaunykai nuog stubos in stubų ir dainavom, o paskui giedojom. Gaspadorai davinėj tai kokį sciklukų išgerc, o gaspadinės pierago, kiaušinių.

Kap iš Lietuvos grįžom, nei tvorų, nei daržalio su kvietkais. O mūs tetukė tep mylėj ir sodzyc, ir ravėc, viskas gražiai augo, žydėj. Mūs daržalis vis dzidelis buvo ir štakietais aptvertas, visas kiemas, ale kap tas lenkas gyveno, neturėj žiemų kuom kūryc, tai laužė mūs tas tvoras ir neliko nei daržalio, nei kiemo aptverto, kvietkus sutrampė palaidzi gyvuliai. Ba seniau išlaidza iš tvarto an saulės tai arklius, tai kitus gyvulius. Kiaulas net, kap jau pasėta, tai ganė arba rišo. Kiaulas tepgi piriša an virvės arba lencūgo ir ganėsi per cielų vasarų. Penimį ilgai laikė, kad cik storasni lašiniai būt, tai iki penkių metų laikė, an žiemos skerdė daugumoj.

O mūs tetukė baisiai škadavoj daržalio su sanoviniais kvietkais, krūmukais ir rūtom, ba ji da prieš Lietuvų labai dažūrėj daržalio. Sykį rusai (jų kareivinės buvo Krasnavi) paprašė mūs tėtos kvietkų, tai ji priskynus padavė, tai kap jiej dzaugės. O kap grįžom, viskas apnaikyta, tas žmogus nenusmanė apie gaspadoravimų, viskų sėj bile kap ir bile kadu, ba bulves sodzino net liepoj, jam nerūpėjo nei kiemas, nei daržalio tvoros“.

Valukonių buvo daug – didelės šeimynos seniau buvo. Veronikos uošvio seserys Valukoniūtės ištekėjo už Valukoniukų. Valukonių Juozas Lenkijoje gyveno, vidutinio ūgio, Viktoras – aukštokas, Zigmantas – aukštas, Pranas, Bolekas, Agota – žemesni.

Veronikos teta Rožė buvo ištekėjusi už Vincento Dzemiono Pristavonyse. Jo mama kilusi iš Liudvinavo Lietuvoje. Išvyko 1941 m., ir Liudvinave su dviem sūnumis. Ir duktė buvo, bet jauna mirė. Veronika jau buvo ištekėjusi už Vito Valukonio į Lumbius, kai ją teta Rožė aplankė. O prieš kelerius metus Veronika susilaukė svečių iš Amerikos. Juos lydėjo giminės iš Lietuvos. Veronika prisiminė, kad jos kaimyno Juliaus Nevulio mamos sesuo išvyko iš Lumbių į JAV ir liko. Dabar gal jos jau anūkai ieško giminių ir savos močiutės gimtinės... Julijai Dzemionų, savo puseserei, kažkada rašė laiškus, bet neatrašė, o vėliau vyras atsakė, kad žmona jau mirusi.

„Juodeliškės kaimi buvo net 4 Kmieliauskų šaimynos. An Levončikų vietos gyveno vieni Kmieliauskai, jų sesuoj Žukauskienė tynajus apsigyveno, jos vyrų per karų nušovė, ba prigulėj in partizanus.

Mano mama gimus 1900 m., mirė 1950 m, gyveno 50 m. Tėvelis su Juozuku (mano broluku) an rankų liko našliu, o mes siratom. Mani mama buvo išmokinus ausc drobes, divonėlius, plonai verpc. Veronika vyriausia iš sasarų. Iš Juodeliškių mano draugė Genė Žukauskų išėj in Australijų, acisveikino. Šitos Genės brolis gyveno Bubeliuose (jis – Edvardo tėvas), o jų mama išėjus buvo Pūstaraiscin gyvenc. Adelė Bubeliuose, Anelė Ragožuose už Jančiulio buvo.

VELYKINĖS MIŠIOS SEINŲ PARAPIJOJE

Didžiojo šeštadienio mišios 19.00 val. Žagarių bažnyčioje.

Velykų sekmadienį (04-21) mišios ir procesija 8 val. Seinų bažnyčioje.

Velykų pirmadienį (04-22) mišios 10 val. Žagariuose ir 13 val. Seinuose.

Saga apie Lietuvą

Lilija Valatkienė

Tęsiame pasakojimą apie meninį projektą „Saga apie Lietuvą“. Mūsų saga nagrinėja bene aktualiausią – Lietuvos gyventojų emigracijos problemą, skatina įvairių socialinių grupių, gyventojų bendruomenių bei įvairių institucijų bendradarbiavimą. Projektą skiriame Pasaulio lietuviams.

Šis meninis projektas apie mus – Lietuvos gyventojus ir pasaulio lietuvius, tai mūsų šaukinys, raginantis visus grįžti namo. Projekto veiklomis ugdome pilietiškumą, stipriname emigravusiųjų ir likusiųjų Lietuvoje ryšius.

Projekto „Saga apie Lietuvą“ tikslas – iškelti sau ir visuomenei Lietuvos piliečių emigracijos klausimą, įvairiomis meninės raiškos priemonėmis panagrinėti minėtą problemą ir paskatinti visuomenę diskusijai.

Vladas Merečinskas ir Lilija Valatkienė

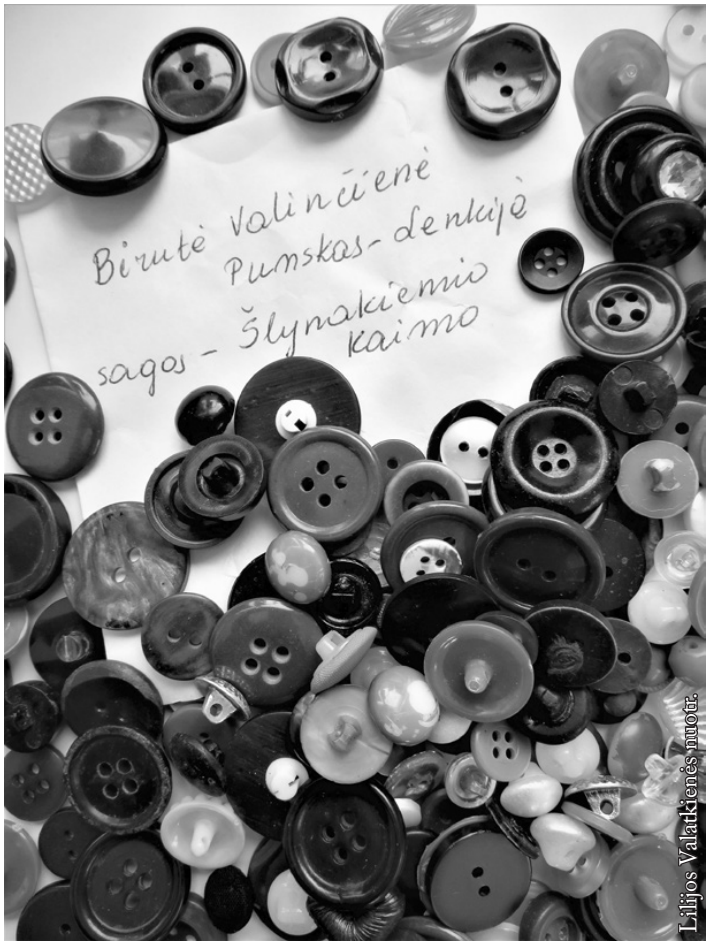

Birutės Valinčienės iš Šlynakiemio kaimo sagų siuntinėlis

Norėdami įgyvendinti savo kūrybinį sumanymą sausio mėnesio pradžioje socialiniuose tinkluose paskelbėme sagų rinkimo akciją. Į ją atsiliepė tūkstančiai žmonių iš įvairiausių Lietuvos miestų ir kaimų. Jie, norėdami būti neabejingi šio projekto dalyviai, rinko, vežė, nešė, siuntė sagas. Atsiliepė ir Lenkijos, Latvijos, Baltarusijos, Vokietijos, Australijos, JAV, Anglijos, Škotijos, Kanados, Prancūzijos lietuviai, atsiuntę tūkstančius įdomių, istorinių asmenybių sagų. Galime teigti, kad mūsų projektas unikalus, subūręs ne tik didžiųjų mūsų šalies miestų gyventojus, Pasaulio lietuvius, bet ir išjudino, sutelkė pačias mažiausias bendruomenes. Saga – mažas daiktelis – tapo tokiu dideliu žmonių vienytoju!

Spėlionės ir klausimai

Išpakuodami sagų siuntas kas kartą rasdavome naujų jaudinančių istorijų. Nors prieš mėnesį baigėme rinkti sagas (kadangi jų skaičius perkopė per 1 milijoną 350 tūkstančių vienetų) ir pradėjome kūrybinį procesą, tačiau sagos vis plaukia. Atrodo šiam veiksmui nebus pabaigos, todėl priimame visus norinčius dalyvauti projekte. Nepražus nė viena jūsų

Lilijos Valatkienės nuotr.

Istorinė kunigo Stasio Ylos palto sagutė

saga, jos visos pateks į meno instaliaciją „Sagų upė“, kurią galima bus žarstyti rankomis ir suvokti emigracijos mastą.

Kūrybos procese iškyla ir ypatingų klausimų, į kuriuos prašome atsakymų socialiniuose tinkluose. Pavyzdžiui, *feisbuke* paskelbėme nuotraukas su aprašymais. Pirmojoje nuotraukoje – dvi sagos, kurioms apie 100 metų. Viena su Vyčiu – teigiama, kad ji yra iš tarpukario Lietuvos karininko uniformos... O antroji? Kieno ji? Ką reiškia joje įspausti kūjo, pjautuvo ir žaibo ženklai? Sagos buvo šalia, vienoje dėžutėje su Vyčio ženkliuku. Dovanojusio žmogaus jau nebegalime paklausti – jis iškeliavo Amžinybėn.

Spėlionių buvo daug ir įvairiausių. Vilnietė knygų dizainerė Ramunė Januševičiūtė atrado vienos istorinės sagos „priklausomybę“. Ji džiaugsmingai paskelbė: „Radau aprašą: saga pjautuvas ir kūjis su žaibu Ø 22,5 mm priklausė SSSR paštininko uniformai!“

Radiniai

Socialiniuose tinkluose pranešėme apie radinius atsiųstose dėžutėse su sagomis. Beje, dėžutės daug papasakojo apie žmonių amžių ir pomėgius: buvo siunčiama sovietinių skalbimo priemonių indeliuose, kraujospūdžio matavimo aparatų, cigarečių, dažų, saldainių, silkių, batų ir kitų gėrybių dėžutėse. Ko tik neradome jūsų sagų siuntiniuose! Smalsu sužinoti?

Rožančių, kaštonų, gilių, mažų žirklučių, trintukų, senos siuvimo mašinos „Zinger“ adatų (naujų!) šimtinę, ženkliukų, įvairiausių šalių monetų, kriauklių, pieštukų, muilo gabaliukų, smulkių vaikiškų žaisliukų, diržų sagčių, segių, bet įdomiausias ir netikėčiausias radinys – kazino žetonai! Kas turėjo atsitikti lošėjui, nepanorusiam atsiimti savo „lobio“ ir paslėpusiam žetonus sagų dėžutėje?

Taip pat dėžutėse radome daugybę laiškelių su linkėjimais. Labai dėkojame! Jie mus įkvepia kurti greičiau, todėl pagalbon pasitelkėme daugiau jaunų žmonių, moksleivių, savanorių. Į projektą savanoriškai jungiasi visa Lietuva!

Istorijos puslapiai

Atrodo įprasta gauti siuntinius paštu iš Lietuvos miestelių. Bet siųsdami sagas, žmonės mokėjo už pašto paslaugas! Ir tai nesustabdė jų dalyvauti projekte, apie kurį jie nieko nežinojo. Kiti naudojosi paštomatais, nešė sagas į Panevėžio, Radviliškio, Biržų, Plungės, Mažeikių, Rūdiškių, Šiaulių bei kitų miestų galerijas ir bibliotekas.

Tačiau labiausiai nustebino iš JAV atkeliavusių sagų siuntinukas. Jo kaina – 36,75 JAV dolerių. Šalia kitų, atrodytų visai paprastų senų sagų, buvo suvyniotos dvi ypatingos.

Labai puošniai sidabrinės spalvos su žalia žvilgančia akimi sagai per 60 metų. Ją atsiuntė Pasaulio lietuvių bendruomenės seimo narė, 61 metų Irena Nakienė-Valys, dirbanti JAV „Tėvynės garsų“ radijuje. Savo laiške, pridėtame prie sagos, ji rašo: *„Įspūdinga metalinė saga su žaliu akmenuku – išeivijos šviesuolės iš už marių, tautos gyvasties puoselėtojos, poetės, dramaturgės, vaikų rašytojos, visuomenės ir kultūros veikėjos Danutės Lipčiūtės-Augienės (kuriai balandžio mėnesį sukaks 105 metai) pirmojo paltuko iš JAV. Ji yra poeto, klasiko, kunigo prof. Jono Mačiulio-Maironio dukterėčia. Sesers Kotrynos Mačiulytės ir Juozo Lipčiaus tryliktas vaikas.*

Danutė yra dailininko, knygų iliustratoriaus Pauliaus Augustinavičiaus-Augio žmona, tapybos įkvėpėja, mūza, vaikų motina. Kadangi daugybė lietuvių šeimų patyrė rusų, vokiečių okupacijų žiaurumus, reikėjo trauktis į nežinią arba per prievartą būti išvežtiems gyvuliniuose vagonuose Sibiran.

Lilijos Valatkienės nuotr.

Kunigo ir poeto Maironio dukterėčiai Danutei Lipčiūtei-Augienei iš JAV, išsaugojusiai savo pirmojo paltuko sagą su žalia akimi, balandžio mėnesį sukanka 105 metai. Ją globoja Irena Nakienė-Valys

Lilijos Valatkienės nuotr.

Saga su Vyčiu – iš tarpukario laikų Lietuvos kariuomenės savanorio uniformos. Antroji – iš SSSR ryšininko uniformos

Danutės Lipčiūtės-Augienės kaip motinos vidinis balsas sakė, kad reikia gelbėti vaikus ir gelbėtis patiems. Visa šeima išvyko į Austriją, vėliau į Vokietiją. 1949 metais persikėlė į Ameriką. Danutė dabar gyvena senelių globos namuose mano miestelyje, ir aš ją – aklą lankau jau 10 metų.“ Pasirašo: Irena Nakienė-Valys. JAV. Woodstock.

Antroji – gerokai patrinta odinė, kukli sagutė priklausė kunigui Stasiui Ylai. Ir čia Irena Nakienė-Valys atskleidžia dar vieną istorijos puslapį: „*Stasys Yla, kunigas, ateitininkijos dvasinis vadovas, mokytojas, teologijos profesorius, rašytojas, poetas, kalinys, dvasios vadas, jaunimo auklėtojas ragino krikščionis religiniam, dorioviniams ir socialiniam atsinaujinimui. Jis gimė 1908 m. sausio 5 d. Liuciūnų kaime, Ukmergės apskrityje. 1943–1945 m. buvo vokiečių suimtas, kalėjo Štuthofo koncentracijos stovykloje. 1946–1950 m. dirbo Vokietijos Lietuvių tautinės bendrijos sielovados patarėju ir spaudos skyriaus vedėju. Išlaisvintas, 1950-aisiais Nekaltai pradėtosios Švč. Mergelės Marijos seserų vienuolių kongregacijos kvietimu apsistojo Putname (Konektikuto valstija) ir buvo šios vienuolijos kapelionas. Stasys Yla aktyviai bendradarbiavo JAV lietuvių spaudoje. Nuo 1955 m. jis buvo JAV Lietuvių bendruomenės pirmosios tarybos narys, Skautų vyriausiosios tarybos narys, Ateitininkų federacijos tarybos narys, nuo 1963 m. – Ateitininkų federacijos vyriausiasis dvasios vadas. Stasys Yla parengė ir išleido apie 30 knygų. Mirė 1983 m. kovo 24 d. Čikagoje. Palaidotas Dangaus Vartų kapinaitėse Putname*“.

Štai kiek daug faktų gali papasakoti viena saga!

Iš Australijos Lolita Kalėda atsiuntė įdomaus žaismingo dizaino sagų. Jos siuntinukas į Lietuvą kainavo 36,05 Australijos dolerio.

Brangiausių istorinių sagų sulaukėme ir daugiau. Jų negalima paslėpti meninėje instaliacijoje. Kad jos nepasimestų, nusprendėme šiuos mažus, bet reikšmingus istorijos liudytojus rodyti atskiroje parodoje.

Projektą lydės edukacija

Milijonas sagų – tiek Lietuvos gyventojų Nepriklausomybės laikotarpiu paliko savo šalį. Tiek sagų suguls į meninę instaliaciją „Sagų upė“, kurią galima bus žarstyti rankomis ir suvokti emigracijos mastą. Kitos surinktos sagos bus panaudotos meniniams objektams kurti.

Sagas prie darbo drabužių kantriai siuva Trakų, Radviliškio rajonų neįgalieji – tie, kurie liko, nes likimas taip lėmė, negalia prikaustė. Siuva sagas lyg verdami rožančių, lyg maldą kalbėdami už kiekvieną žmogų. Saga – žmogus, saga – žmogus...

Jiems į pagalbą su naujais sumanymais atėjo Vilniaus, Trakų, Aukštadvario ir Onuškio gimnazijų moksleiviai, kiti įvairių bendruomenių nariai. Tai suteiks didesnį projekto veiklų prieinamumą regiono vietovėse ir pritrauks daugiau dalyvių, atvers galimybes mažesnių miestelių gyventojams, socialinės atskirties grupėms dalyvauti projekto veiklose.

Projektas apima ne tik viešų ir privačių erdvių dialogą ar konfliktą. Jo kūrybinių raiškų įvairovė kalba ir apie istorinį, kultūrinį bei socialinį palikimą, kuris atsispindės projekto edukacinėse programose – diskusijoje ir paskaitose.

Projekto „Saga apie Lietuvą“ parodos keliaus po daugelį Lietuvos miestų. Tad kam įdomu, junkitės, keliausime drauge.

Lilijos Valatkienės nuotr.

Lolitos Kalėdos iš Australijos sagų siuntinukas

Etninių lietuviškų darželių augalai Punsko ir Seinų valsčių sodybose. Punskas

STASĖ DAPKŪNIENĖ, VILIJA SNIEŠKIENĖ, IRMA MACIULEVIČIENĖ

Punske inventorizuoti dviejų visuomeninės paskirties vietų (etnografinio „Senoji klebonija“ ir buities muziejų) ir dviejų privačių sodybų (Nastutės Sidarienės ir Aldonos Vaicekauskienės) augalai.

Rasti augalai skirstomi pagal gyvenimo formas: sumedėję (medžiai, krūmai, krūmokšniai) ir žoliniai bei gyvenimo ciklą (vienamečiai, dvimečiai ir daugiamečiai). Sumedėję augalai – visuomet būna daugiamečiai. Žoliniai vienamečiai augalai – tais pačiais metais išauga iš sėklų, žydi, užmezga vaisius, subrandina naujas sėklas ir sunyksta. Dvimečiai – pirmaisiais metais išdygsta iš sėklų, sukaupia atsargines medžiagas, o antraisiais metais sužydi, subrandina sėklas ir sunyksta. Daugiamečiai žoliniai, kaip ir sumedėję, gyvena ir auga daugelį metų, nors jų antžeminė dalis kasmet apmiršta, bet pavasarį vėl atželia. Keturiose inventorizuotose sodybose auga 129 rūšys (sumedėjusių – 22, daugiamečių – 82, dvimečių – 7, vienamečių – 18) augalų, iš kurių 18 rūšių priklauso savaiminiams Lietuvos floros augalams ir 68 rūšys – senoviniams tradiciniams lietuviškų darželių augalams. Daugiausia rūšių rasta Nastutės Sidarienės gėlių darželyje.

Visose sodybose rasta pagarbiai auginamų senųjų darželio augalų: žaliųjų rūtų, paprastųjų alyvų, mėlynųjų kurpelių, paprastųjų pakalnučių, šiurpinių gvazdikų, daugiamečių saulučių, paprastųjų baltagalvių ir šluotelinių flioksų. Pasitaiko ir retai tokiuose darželiuose išlikusių augalų: sėjamųjų linų, darželinių blizgių, rugiagėlių skansene; paprastųjų bitkrėslių, paprastųjų apynių, vaistinių putoklių, kvapiųjų našlaičių Senojoje klebonijoje; paprastojo putino steriliųjų formų, aukštųjų piliarožių, paprastųjų sinavadų, triskiaučių žibuoklių, šlaitinių rožūnių, vaistinių taukių, smiltyninių rugiaveidžių, poetinio narcizo pilnavidurių formų, plunksnalapių rudbekijų, didžiųjų žioveinių Nastutės Sidarienės ir Aldonos Vaicekauskienės sodybose. Rasta ir tokių augalų, kurie Lietuvoje nepageidautini, vadinami invaziniais: labai stipriai plintantys ir

Inventorizuotų augalų grupė	Rūšių skaičius sodybose, vnt.			
	Klebonija	*Buities muziejus*	*N. Sidarienės darželis*	*A. Vaicekauskienės darželis*
Sumedėję augalai:	**6**	**3**	**11**	**16**
tradiciniai	3	2	6	6
savaiminiai	0	0	0	0
Daugiamečiai žoliniai augalai:	**32**	**25**	**61**	**39**
tradiciniai	17	16	31	23
savaiminiai	8	4	12	3
Dvimečiai žoliniai augalai	**2**	**4**	**4**	**5**
tradiciniai	1	4	3	2
savaiminiai	1	1	0	0
Vienamečiai žoliniai augalai	**3**	**10**	**9**	**5**
tradiciniai	3	7	6	5
savaiminiai	0	2	2	0
Iš viso augalų rūšių	43	42	85	65
Iš viso tradicinių augalų rūšių	24	30	46	36
Iš viso savaiminių augalų rūšių	9	7	14	3

keliantys pavojų vietiniams augalams (muilinės gubojos, bitinės sprigės, kanadinės rykštenės). Punsko darželių lysvės būna širdelės (buities muziejuje) ir keturlapio dobilėlio (Nastutės Sidarienės darželyje) pavidalo.

Paprastoji bitkrėslė

Aukštoji piliarožė

Didysis žioveinis

Vaistinis putoklis

Plunksnalapė rudbekija

Dailusis auskarėlis

Etnografiniai darželio plano motyvai Punsko buities muziejuje

Lietuvos kunigų indėlis į Nepriklausomybės kovas

Gintaras Lučinskas

Sukakus Lietuvos Nepriklausomybės 100-mečiui reikia prisiminti ir tuos Lietuvos kunigus, kurie anuomet sunkiu laiku sielojosi, rūpinosi ir daug padėjo steigiant partizanų ir šaulių būrius, organizuojant ginklų fondus, superkant iš vokiečių šaudmenis, ginklus ir aprangą kovotojams. Jie rėmė šaulius per spaudą ir finansiškai, šventino šaulių vėliavas, ragino kovoti ir net kai kurie patys dalyvavo pirmose fronto linijose su partizanais ir šauliais.

Reikėtų surinkti daugiau žinių, kiek kunigų prisidėjo prie Šaulių sąjungos darbo. Žemiau pateikiama informacija, surinkta iš istorinės literatūros žinučių.

Arkivyskupas Pranciškus Karevičius buvo Šaulių sąjungos garbės šaulys. Jam dovaną ir raštą įteikė šauliai Marijampolėje, švenčiant Šaulių sąjungos šventę. Taip pat arkivysk. P. Karevičius buvo apdovanotas „Šaulių žvaigždės“ ordinu.

Pirmajame Šaulių sąjungos atstovų suvažiavime 1920 m. Kaune, be kitų narių, į garbės teismą išrinktas kan. prof. Juozas Tumas-Vaižgantas. Į Šaulių sąjungą jis įstojo 1920 m. vasario 20 d. Kauno būryje. Redagavo „Trimitą“ tris mėnesius (Nr. 2–13) ir pats rašė kiekviename numeryje. Vaižganto straipsniai iš „Trimito“ vėliau įdėti į jo III raštų tomą „Su šauliais“.

1918 m. pabaigoje partizanų šaulių labui jau darbavosi kun. Padleskis – Jurbarke, kun. Želvys – Panevėžyje. Partizanų šaulių rėmėjai buvo: dek. kun. J. Jasienkis, kun. Lapis, kun. K. Gedvilas, Perlojos klebonai kun. Ignotas Šopara ir kun. Leonas Petkelis. Pastarasis buvęs ne tik dvasios, bet ir visuomeninio bei karinio-partizaninio veikimo vadas.

1918 m. Alytaus apskr. Nedzingės klebono paraginti ūkininkai nuginklavo vokiečių okupacinę administraciją. Taip pasielgta su dvaro ūkvedžiu, pienininku ir kareiviais, kurie prižiūrėjo ūkio darbus.

Seinų apskr. Kučiūnų klebonas kun. Juozas Galeckas suorganizavo vokiečių nuginklavimą ir rekvizuotų gyvulių atėmimą iš vokiečių, kurie, besitraukdami į Vokietiją, juos norėjo pasiimti su savimi. 1918 m. pabaigoje kun. J. Galeckas suorganizavo pirmąjį partizanų būrį (apie 60 vyrų), o kitą būrį – Rudaminos parapijos vikaras kun. Juozas Juozaitis. Šie kunigai – labiausiai pasižymėję kovose su lenkais partizanų vadai. Kun. J. Galeckas ragino jaunus parapijiečius stoti į Lietuvos kariuomenę, vyresnius – duoti jiems maisto, drabužių, ginklų. Ir pats pirmas savanoriams 1919 m. kovo mėn. padovanojo du arklius, vežimą, nupirko specialų katilą maistui gaminti, įtaisė virtuvę, atveždavo duonos.

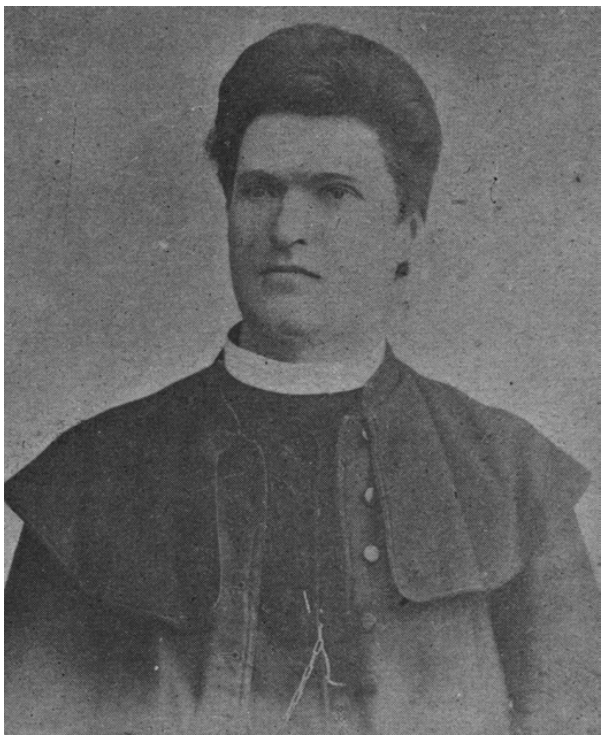

Kunigas Juozapas Galeckas (1871–1922)

Sumanūs partizanų būrių steigėjai buvo Leipalingio parapijos klebonas kun. Jonas Juodviršis, Kapčiamiesčio parapijos klebonas kun. Pranas Urbanavičius.

1919 m. rugsėjo 7 d. įsisteigė pirmasis šaulių būrys Gelgaudiškyje. Jį įsteigė kun. Stasys Mikelkevičius, vietos klebonas. Jis mėgino organizuoti ir Plokščių šaulių būrį.

1919 m. lapkričio 27 d. gautas Žemaičių vyskupo leidimas organizuoti bažnyčiose rinkliavas Šaulių sąjungos reikalams.

1919 m. peoviakų (POW) sąjūdžio metu Kaune buvo suorganizuota svarbesnių valstybinių įstaigų apsauga. Prie vienos stovėjo sargyboje kun. Mykolas Krupavičius. Jis vienaname Šaulių sąjungos centro valdybos

posėdyje pasakė, kad gavęs šautuvą iš Vlado Pūtvio rankų. Vėliau kun. M. Krupavičius, kaip Seimo narys, stipriai parėmė Šaulių sąjungos statuto svarstymą ir jo priėmimą. Taip pat dalyvavo Seimo komisijoje, kuri tą statutą 1921 m. paruošė. Todėl per Šaulių sąjungos suvažiavimą 1922 m. kun. M. Krupavičius buvo išrinktas į centro valdybą.

1920 m. Kauno šaulių, kurie turi nuosavą ginklą, sąraše įrašytas ir kun. Ambraziejus, Garliavos klebonas ir Garliavos būrio šaulys.

1920 m. rugpjūčio 9 d. Semeliškėse buvo 50 asmenų partizanų šaulių būrys, kurį suorganizavo klebonas dr. J. Steponavičius ir kun. Sadūnas.

1920 m. gruodžio 17 d. Kudirkos Naumiestyje įsisteigė „Ginklų pirkimo biuras“. Kitais metais biuro vadovybę sudarė: kun. Pijus Dambrauskas – vedėjas, mokytojas J. Steponaitis – iždininkas, mokytojas Markūza – sekretorius. Pinigai buvo gaunami iš Šaulių sąjungos. Toks pat biuras veikė ir Jurbarke.

Ir daugiau kunigų prisidėjo prie apginklavimo. Kun. Alfonsas Petrulis Pivašiūnų šaulių būriui 1920 m. gruodžio 20 d. pristatė 10 šautuvų ir 500 šovinių. Semeliškių klebonas kun. Matulaitis rūpinosi gauti ginklų 2-ajam šaulių lauko štabui.

1922–1923 m. dailininkas Antanas Žmuidzinavičius, kaip Šaulių sąjungos įgaliotinis, vykdamas į Jungtines Amerikos Valstijas rinkti aukų, platinti Šaulių sąjungos ženklelių ir knygos „Idėja ir darbas“ bei organizuoti visokeriopos paramos Amerikos lietuvių visuomenėje šauliams, kartu vežėsi daugelio kunigų rekomendacinius laiškus Amerikos lietuvių kunigams, o svarbiausia – Žemaičių vyskupo P. Karevičiaus palaiminimo žodžius raštu. Tai labai padėjo įgaliotiniui A. Žmuidzinavičiui jo kelionėse po Amerikos lietuvių kolonijas ir palengvino aukų rinkimą. Per dvejus metus buvo surinkta apie 30 tūkstančių dolerių Šaulių sąjungos reikalams – žymi suma tais laikais.

Be jau minėtų kunigų, dar reikėtų išvardyti šiuos: Vilkijoje šaulius organizavo kun. Mališauskas, Vadžgirio klebonas; kun. Karosas – Raseiniuose; kun. Maciejauskas – Panevėžyje. Kun. J. Steponavičius 1921 m. ėjo šaulių rajono vado pareigas. Kun. Šlamas 1920 m. sutiko būti šaulių būrio pirmininku, kun. Dailidė buvo net rinktinės valdybos pirmininkas. Kun. Butvila 1920 m. – Lietuvos Gynimo komiteto apskrities pirmininkas.

Šaulys kun. Juozas Bakšys, Merkinės progimnazijos direktorius, aktyviai reiškėsi vietos visuomeniniame gyvenime. Jo labai nekentė lenkai. 1924 m. gruodžio 17 d. jie kunigą iš pasalų peršovė. Nuo tos žaizdos kun. J. Bakšys mirė Kauno ligoninėje.

Šaulių laikraštyje (vėliau – žurnalas) „Trimitas“ bendradarbiavo kun. prof. dr. Mečislovas Reinys, tapęs vyskupu, prel. Adomas Jakštas-Dambrauskas, kan. Adolfas Sabaliauskas-Žalia Rūta, kan. prof. Fabijonas Kemėžis, pranciškonas kun. dr. Jonas Matusas, kuris vėliau parašė „Lietuvos Šaulių sąjungos istoriją“. Daug straipsnių parašė slapyvardžiu Vygantas – dr. Juozas Purickis ir Vincas Mykolaitis-Putinas.

Šaulių sąjungos centro valdyba įsigijo nuosavus namus ir juos pritaikė veiklai. Jų pašventinimas įvyko po dvejų metų – 1928 m. sausio 7 d. namus pašventino kan. J. Tumas-Vaižgantas. Teigiama, kad kun. Juozas Vailokaitis paaukojo šių namų pirkimui 25 tūkstančius litų.

Literatūra:

1. Lietuvos albumas (2-asis leidimas). Kaunas, 1990, p. 333–335, 379, 382, 416–417, 419–421.

2. Lučinskas, Gintaras. Žuvę už Lietuvą. Laisvės kovos Dainavos krašte 1918–1923 metais. Alytus, 2010, p. 30, 31, 38, 46, 50, 196, 202, 204.

3. Miškinis, Jonas. Manoji Dzūkija (atsiminimai). London, 1966, p. 47–50.

4. Petrušaitis, Petras (redaktorius). Nepriklausomai Lietuvai. Čikaga, 1965, p. 118, 122, 123, 141–143.

5. K. Tumpa. A. a. šaulys kun. Leonas Petkelis. Trimitas, 1935 m. kovo 21 d., Nr. 12, p. 205.

Kunigas Juozapas Galeckas (1871–1922)

Pavasaris, ruduo – jūs visada drauge,
Žiema ar vasara – jūs visada šalia.
Ir šventės, ir draugai – jūs visada kartu,
Nelaimės ar vargai, petys petin abu.

Už šypseną – šypsniu, už šilumą – žodžiu,
Už klaidą – švelnumu, ir taip ratu, ratu.
Iš metų į metus gyvenimo keliu,
Važiuokit dar ilgai su meile ir džiaugsmu.

Auksinių vestuvių proga **Kastulę ir Antaną Nevulius** iš Agurkių kaimo sveikina ir daug sveikatos, džiaugsmo ir ilgiausių metų linki

dukra Jolanta ir sūnus Vitas su šeimomis

NUOŠIRDŽIAI DĖKOJAME

gerb. Irenai ir Jeronimui Šalčiūnams
už atsiųstus sveikinimus ir finansinę paramą „Aušros“ leidiniui.
Linkime Jums stiprybės, sveikatos!
Džiaugsmingų ir jaukių šventų Velykų.

SU ŠV. VELYKOMIS

Ak, Velykos šiandieną!
Džiaugsmas lydi kiekvieną.
Po vergijos, tremties
Susikibkim už rankų.
Jau liūdėti užtenka,
Aleliuja aidės!

Atlapokim širdis,
Kai varpų gausmas girdis:
„Kėlės Dievo Sūnus!
Angelai Jam nurito
Kapo akmenį rytą.
Kristus laimins visus.

Mokyt. Jeronimas Šalčiūnas

PUNSKO LIETUVIŲ KULTŪROS NAMAI
kviečia į
XVII lietuviškų dainų solistų ir duetų konkursą
DAINORĖLIS

Dalyviai skirstomi į 4 amžiaus grupes:
• ikimokyklinio amžiaus,
• I–III klasių mokiniai,
• IV–VI klasių mokiniai,
• VII–VIII klasių mokiniai ir III klasės gimnazistai.

Dalyviai privalo paruošti vieną pasirinktą, jų amžių atitinkančią dainą. Atlikėjams gali akompanuoti pačių pasirinktas akompaniatorius, galima naudoti fonogramą arba kūrinį atlikti *a cappella*.
Dalyvių klausysis komisija, kuri išrinks ir apdovanos talentingiausius ir geriausiai pasiruošusius atlikėjus.
„Dainorėlio“ konkursas vyks 2019 m. birželio 2 d. (sekmadienį) 14 val.
Jeigu dalyvių būtų daug, ***gegužės 21 d. (antradienį) 16 val.*** Lietuvių kultūros namuose vyks atranka, kurioje rengėjai atrinks tinkamus pasirodyti „Dainorėlio“ konkurse atlikėjus.
Pageidaujančius dalyvauti prašome registruotis iki gegužės 17 d. asmeniškai arba tel. 875161032.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Zrealizowano dzięki dotacji
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

MIELI SKAITYTOJAI!

Labai prašom 1 proc. pajamų mokesčio skirti Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklai.

KRS: 0000270261,
cel szczegółowy ZS w Sejnach 3888

Iš anksto tariame nuoširdžiausią AČIŪ!

Seinų „Žiburio“ bendruomenė

BRANGŪS SKAITYTOJAI!

Nuoširdžiai dėkojame visiems, paaukojusiems mūsų įstaigai 1 proc. pajamų mokesčio. Jūsų parama padeda gerinti vaikų ugdymo sąlygas, kurti jaukią įstaigos aplinką.
Už surinktas lėšas nupirktas projekcinis ekranas, 3 staliukai ir didaktinių priemonių darbui su vaikais, kuriems būtina psichologinė ir pedagoginė pagalba. Šiais metais taip pat galima remti darželį.

KRS: 0000270261,
cel szczegółowy PRZEDSZKOLE SAMORZĄDOWE PUŃSK 4292

Punsko savivaldybės vaikų darželio bendruomenė

PAPILDYMAS

„Aušros“ 6 numerio straipsnyje „Suvalkų trikampio žmones, radę amžiną jį poilsį lietuvių kapinėse Kanadoje“ pastebėtas trūkumas.

Siekiau parašyti apie visus, kilusius iš Suvalkų trikampio. Straipsnio pabaigoje paminėjau kitur palaidotus mūsų kraštiečius. Liko nepaminėta Amerikos Vakaruose, Kalifornijoje, mirusi Judita Paplauskaitė, kilusi iš Ožkinių kaimo. Velionė buvo ištekėjusi už amerikiečio ir vadinosi Judith Thomas.

Tikiuosi, kad daugiau neatsiras pamirštų, bet negalima garantuoti, nes mūsų kraštiečiai, nors retai, bet gyvena ir atokiose Kanados bei Jungtinių Amerikos Valstijų vietovėse.

Vytautas Pečiulis

2019 m. vasario 13 d.
į amžinybę iškeliavo
A. A. PETRAS PEČIULIS
iš Šlynakiemio.

Nuoširdūs padėkos žodžiai Punsko ambulatorijos ir Seinų ligoninės gydytojams bei personalui, seselei Onutei Paznėkienei už globą ir pagalbą.
Ačiū giminėms, kaimynams, giesmininkams už velionio palydėjimą į amžinojo poilsio vietą.

Pečiulių šeima

2019 m. vasario 27 d.
į amžinybę iškeliavo
A. A. VINCAS MATULEVIČIUS
iš Žvikelių.

Nuoširdžiai dėkojame gydytojams Janinai Paransevičienei, Juozui Krakauskui bei Seinų ligoninės darbuotojams už slaugą, rūpinimąsi ir pagalbą. Ačiū tariame giminėms, kaimynams, draugams, giesmininkams už maldas, gėles, užuojautos žodžius, aukas ir Tėvuko palydėjimą į amžinojo poilsio vietą.

Liūdinti šeima

Lietuvos žiniasklaida

2019-03-19–04-06

Lietuvoje nutiko istorinis įvykis: po beveik po trisdešimties metų Vilniaus apygardos teismas paskelbė nuosprendį didelio visuomenės ir žiniasklaidos dėmesio sulaukusioje baudžiamojoje byloje dėl 1991-ųjų Sausio įvykių.

Savo apimtimi, nukentėjusiųjų ir kaltinamųjų skaičiumi – tai viena didžiausių baudžiamųjų bylų, išnagrinėtų šalies teismuose. Baudžiamojoje byloje kaltinimai karo nusikaltimais pareikšti 67 asmenims. Juos gynė 126 valstybės paskirti gynėjai. Nukentėjusiaisiais pripažinta daugiau kaip 700 asmenų. Teismui nagrinėti buvo perduota daugiau nei 760 bylos tomų, iš kurių 16 – kaltinamasis aktas. Visiems kaltinamiesiems teismas skyrė laisvės atėmimo bausmes nuo 4 iki 14 metų. Apie tai kalbėjo, rodė ir rašė, ko gero, visa šalies žiniasklaida.

„Teisingumo akimirka be galo svarbi. Jos visi laukėme daugybę metų. Ypač Sausio 13-osios aukų artimieji. Ši byla – akistata su tiesa, kuriai išsiaiškinti prireikė daugybės metų, kuri kainavo daug skausmo, kantrybės ir pasiaukojimo. Nors ieškodami tiesos ir siekdami teisingumo susidūrėme su kaimyninės Rusijos pasipriešinimu ir negeranoriškumu, istorinė teisingumo diena visgi atėjo – kaltieji, dėl kurių žuvo laisvę taikiai gynę žmonės, teismo įvardyti. Tai įrodymas – karo nusikaltimams ir nusikaltimams žmoniškumui senaties nėra“, – bylos baigtį žiniasklaidai išplatintame pranešime komentavo Prezidentė Dalia Grybauskaitė.

Buvęs Atkuriamojo Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis buvo itin nepatenkintas teismo nutartimi.

„Buvo skaitomas nuosprendis Sausio 13-osios byloje, bet aš pastebėjau vieną keistą dalyką, kad teisininkai ir teisėjai dar nėra laisvi nuo smegenų nelaisvės. Kodėl jie niekaip negalėjo pasiųsti laiško „draugui“ Gorbačiovui, klausdami apie jo dalyvavimą arba apie kitų, juk jis yra labai svarbus liudininkas. Jie nedrįso padėti teisingumui. Klausiau, ko jūs bijote? Kas jums neleidžia? Gal jiems buvo pasakyta, kad geriau neliesk, vis tiek niekas neatsakys, mes sugadinsime kokius nors santykius, gal iš mūsų nepirks sūrio ar dar ko nors...“ – jo mintis perteikė portalas lrytas.lt. – Aš manau, kad jam (Gorbačiovui) vis tiek turi būti iškelta byla. Nežinau, ar Povilaitis (vieno iš nukentėjusių per Sausio 13–ąją sūnus – red.), ar Lietuvos valstybė išdrįs, bus mažiau bailūs ir iškels bylą“, – žurnalistams kalbėjo V. Landsbergis. Pasak jo, buvęs SSRS vadovas pats „ramiai miegotų“, jeigu Lietuvos teismai jį išteisintų.

Naujienų agentūra ELTA rašė, jog premjeras Saulius Skvernelis nesutinka su V. Landsbergiu dėl bylos M. Gorbačiovui, nes buvo praleista proga tą padaryti anksčiau.

„Dabar, beveik po trisdešimties metų, kalbėti apie tai, kad kažkada kažkas procese nedalyvavo arba nebuvo įtrauktas, aš galiu tik paklausti, o kaip buvo anksčiau, kur tos pozicijos buvo išsakomos, ginamos arba kur buvo reikalavimas. Tie žmonės, kurie komentuoja, buvo valdžioje“, – žurnalistams sakė premjeras.

Jis nesutiko su V. Landsbergio teiginiu, kad dėl to, jog teismas nevertino buvusio SSRS vadovo veiksmų, reiškia savotišką teismo ribotumo indikaciją.

„Sprendimas yra, teisingumas įvykdytas, jis rodo, kad valstybė ištyrė sunkią, sudėtingą bylą. Aišku, dauguma asmenų yra nuteisti už akių, tačiau faktas, kad yra pripažinta atsakomybė, labai aiškiai įvardyti asmenys, kurie tą nusikaltimą padarė ir planavo padaryti, – tai yra esminis dalykas. O jei kažkuris asmuo nebuvo patrauktas, tai, matyt, buvo praleista proga tą padaryti pačiu tinkamiausiu bylos tyrimo metu“, – kalbėjo S. Skvernelis.

Minčiai, jog M. Gorbačiovo vieta tarp kaltinamųjų, pritarė Nepriklausomybės akto signataras Mečys Laurinkus, kuris savo komentare portale lrytas.lt rašė: „Mitas, kad M. Gorbačiovas „miglotai žinojo“, ką Kremliuje suplanuoto perversmo Lietuvoje dienomis veikė KGB ir kariuomenė, buvo sukurtas vėliau, gelbėjant jo autoritetą. Tiesą sakant, tuo mitu kai kas dar tiki iki šiol. Iš tikrųjų irstančios imperijos vadovas buvo „online“ visų tragiškų įvykių metu. Pats juos ir aprobavo. Ir net, priešingai nei rašo jo biografas Gračiovas, norėdamas sušvelninti savo šefo atsakomybę, nenumojo ranka į gundytojų D. Jazovo ir V. Kriučkovo (to meto Gynybos ministro ir saugumo vadovo – red.) reikalavimą imtis griežtų priemonių Lietuvos atžvilgiu, neva „darykit, kaip išmanot“, bet įdėmiai sekė visą perversmo eigą. Ir negalėjo kitaip elgtis, nes tai buvo didelio užmojo su didelėmis tarptautinėmis pasekmėmis veiksmas. <...> Taigi kas yra pagrindinis Sausio 13-osios organizatorius ir atsakingiausias asmuo, nekelia jokių abejonių, ir M. Gorbačiovo vieta tarp kaltinamųjų“.

Advokatas Karolis Jovaišas portale delfi lt. Sausio 13-osios teismo procesą pavadino Niurnbergo tribunolu komunistams. „Panašiai kaip ir Niurnbergo tribunolas, procesas Sausio 13-osios byloje yra veikiau politinis, o ne juridinis aktas. Jis yra mažas žingsnis atskleidžiant komunistų režimo nusikaltimus žmoniškumui, bet didelis žingsnis teisiškai pripažįstant šį režimą kaip nusikalstamą. <...> Priešingai negu Niurnbergo tribunolas, procesas Sausio 13-osios byloje

yra objektyvus, nešališkas ir turi tvirtą juridinį pagrindą. Nepaisant to, kad iš 67 kaltininkų teisiamųjų suolą trynė tik du, o visi kiti, teisiami už akių, jaučiasi saugūs ir atlikę savo pareigą. Politinė Sausio 13-osios bylos reikšmė ta, kad ja siekta ne keršto, kraujo ar realių bausmių vykdytojams, bet atpildo ir teisingumo idėjos įgyvendinimo, nežmoniško ir kraugeriško komunistų režimo pasmerkimo. <...> Sausio 13-osios byla nėra mažiau reikšminga ir todėl, kad atsakomybės išvengė Michailas Gorbačiovas, be kurio palaiminimo nebūtų įmanoma kruvina mėsmalė. Jis teismui nepasiekiamas, nes Kremliaus atsakas į reikalavimą jį išduoti būtų vienas – panieka ir patyčios“, – rašė autorius. Apie bylą ir teismo nuosprendį „Lietuvos ryto“ televizijos laidoje „Lietuva tiesiogiai“ žurnalistė Daiva Žeimytė-Bilienė kalbėjosi su prieš daugiau kaip 20 metų šią bylą koordinavusiu buvusiu generaliniu prokuroru Artūru Paulausku ir istoriku, Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto nariu Arvydu Anušausku. „Istorijoje yra panašių bylų ir procesų, pavyzdžiui, Niurnbergo procesas po Antrojo pasaulinio karo, kuris laikomas pavyzdine tokių bylų nagrinėjimo praktika. Ten visi kaltinamieji nuteisti ir nubausti realiomis laisvės atėmimo bausmėmis. Ar Lietuva turi kažkokių teisinių, diplomatinių priemonių, kurias galėtų išnaudoti tam, kad teisingumas būtų įvykdytas iki galo?

A. Anušauskas: „Mūsų bylos, kurios pakliūna į tarptautinių teismų praktiką, kaip Europos Žmogaus Teisių Teismas, ten mes įrodinėjame savo tiesas. Jeigu šias bylas kažkas skųs ir tarptautinė teisininkų bendruomenė priiminėja sprendimus, manau, kad jie dar labiau įsigilina į mūsų pateiktus įrodymus, bylos aplinkybes. Jos atsiduria tarptautinėje teismų jurisdikcijoje. Tai mums, nepaisant to, kad kartais atrodo nenaudinga, vis dėlto yra naudinga. Vakaruose daugiau informacijos apie bylos turinį, supratimo, žinių atsiranda. Dabar jeigu byloje tarp nuteistųjų būtų M. Gorbačiovas, manau, kad Vakarų žiniasklaida mirgėtų antraštėmis: Lietuva nuteisė Gorbačiovą. Dabar to nėra. O kai skaitai tuos dokumentus, ir V. Landsbergis labai daug jų paskelbęs, matosi, koks buvo M. Gorbačiovo dviprasmiškas vaidmuo. Aišku, daug kartų jis paneigęs savo aktyvų dalyvavimą tuose įvykiuose, bet iš V. Landsbergio dialogų su M. Gorbačiovo matosi, kad jis tikrai daug žinojo, ką jis kam pasakė. Gal tyrimas iki galo neatskleidė, nes apklausti žmonių nebuvo galimybės. Byla ši kaip ir baigta, bet M. Gorbačiovas liko šios bylos užribyje“.

Šią savaitę Lietuvoje vėl kilo skandalas: parlamentinį tyrimą dėl 2009–2010 metų krizės Lietuvoje lėmusių aplinkybių atliekantis Seimo Biudžeto ir finansų komiteto (BFK) pirmininkas Stasys Jakeliūnas metė kaltinimus Lietuvos bankui (LB) ir jos vadovui Vitui Vasiliauskui, esą LB ne tik rodė atsainų požiūrį į patį tyrimą, bet ir prižiūrėdamas finansų sektorių per krizę neužtikrino, kad paskolas paėmę žmonės nepatirtų didžiulių nuostolių. S. Jakeliūnas siūlė kreiptis į prokurorus. Kad dėl LB veiksmų gali būti kreiptasi į Generalinę prokuratūrą prašant išsiaiškinti, ar buvo tinkamai atstovaujama valstybės ir žmonių interesams, pareiškė ir premjeras S. Skvernelis. Premjeras sakė norintis išgirsti atsakymus į klausimus, kurie yra pateikti, ir tik tada vertintų, ar LB valdybos pirmininkas V. Vasiliauskas gali toliau eiti šias pareigas. S. Jakeliūnas žiniasklaidai sakė: „Kilo daugybė klausimų ir abejonių, ar bankai, veikiantys Lietuvoje, nemanipuliavo tarpbankinių palūkanų indeksu „Vilibor“ siekdami sau naudos ar bandydami išspręsti savo problemas“.

<...> Anot BFK vadovo, „Vilibor“ indekso pagrindu buvo skaičiuojamos palūkanų normos gyventojams, ėmusiems vartojimo ir būsto paskolas, todėl dėl šio rodiklio šuolio 2008–2009 metais žmonės, kurie skolinosi litais, patyrė didžiulių nuostolių. „Tokių gyventojų paskolos tvarkymo išlaidos išaugo nuo kelių šimtų litų per mėnesį ir viršijo tūkstantį. Kiekviena šeima per dešimties metų laikotarpį galėjo papildomai patirti ir, tikėtina, ateityje patirs nuo kelių iki keliolikos tūkstančių eurų nuostolių“, – dėstė S. Jakeliūnas.

LB vadovas V. Vasiliauskas susitikime su žurnalistais atmetė BFK kaltinimus atsainiu požiūriu į tyrimą ir teigė, jog jie dar praėjusiais metais pateikė atsakymus į pateiktus klausimus. „Ponas Jakeliūnas remiasi faktų interpretacijomis“, – sakė V. Vasiliauskas.

O ekonomistas, profesorius ir LB vadovo V. Vasiliausko pavaduotojas Raimondas Kuodis socialiniame tinkle „Facebook“ situaciją, susijusią su pastaruoju metu BFK pirmininko S. Jakeliūno mestais kaltinimais, pavadino artėjančių prezidento rinkimų ataka.

Jo nuomonę, išsakytą socialiniame tinkle, perteikė portalas delfi.lt. „Tai, kas vyksta dabar, R. Kuodis nelaiko atsitiktinumu. „Politologai, politologai. Pražiūrite dramblį: panašu, kad turime reikalą su Paks–Almax II. Atsimenate, kaip kandidatas į prezidentus kėlė panašią paniką dėl vieno iš bankų, žadėdamas, kad „prie jo tai taip nebus“? Tai suveikė, todėl valdantiesiems, panašu, maga pakartoti“, – sako R. Kuodis. Jo teigimu, „juodieji dvaro polittechnologai (politikos technologai – red.) sustrateguoja komisiją (BFK – red.), kuri užsiima tautos nelabai mėgstamų bankų ir juos prižiūrinčių / licencijuojančių institucijų puolimu. <...> Bet esmė ne čia – tai atakos laikas, kurio pikas turi sutapti su gegužės 12-osios išvakarėmis“, – apie artėjančius Lietuvos prezidento rinkimus sako R. Kuodis“. Ekonomistas galvoje turėjo valdančiųjų kandidatą rinkimuose S. Skvernelį.

Tuo metu pats premjeras žiniasklaidai Vyriausybėje sakė netikintis, kad LB veiksmus parlamentinio krizės tyrimo atžvilgiu reikėtų sieti su artėjančiais prezidento rinkimais.